

קובץ תורני
לכל המשפחה
גליון רטו (שנה ו')
בהעלותך שלח
סיון תשפ"ד

דרישה וחקירה

להערות והצטרפות לרשימת התפוצה, יש לפנות לעורך: יהושע לינטופ בכתובת: lintop200@gmail.com

כוס תנחומין

לידידנו הדגול הרה"ג
רבי שמעון דייזיס שליט"א
על פטירת אביו
הגאון רבי שלום דייזיס זצ"ל
המקום ינחם אתכם בתוך שאר
אבלי ציון וירושלים, ולא
תוסיפו לדאבה עוד

מדורים מגדולי ישראל

'אורות אילת השחר' / מרן ראש הישיבה הגר"א שליט"א שטיינמן זצוק"ל (עמ' 2): לשמוע רק לת"ח האמיתיים העמלים בתורה □ תמיד צריך לשמוע □ אדם רוחני דבריו מתקבלים □ גדלות □ כבוד חכמים והתקרבות אליהם □ נתינת ברכות.

'חיים של תורה' / מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל (עמ' 3): בדיני הפרשת חלה.

הדרכות וחיזוקים / מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל (עמ' 4): שנה לפטירת מרן זצוק"ל – דבריהם הם זכרונם □

התורה מקדשת האדם יותר מכל המצוות □ תורה מצילה ממלאך המוות □ דבקות בתורה בלי היסח הדעת □ כשהלימוד מעניין – המחשבה ממילא נמשכת לזה □ דבקות המחשבה בתורה על ידי הרגל □ תחילת ההרגל: שמירת סדרי הישיבה, ולימוד לפי טבעו □ דרגת דבקות בתורה – שאינו יכול להפסיק מלהרהר בה □ הדרך לדבקות בתורה – בשלבים לפי הכוחות.

'מתיקות התורה' / מרן עמוד ההוראה הגר"י זילברשטיין שליט"א (עמ' 6): יש המשך לסיפור הנורא שהתרחש במקלט עם הגר"ח שמואלביץ זצ"ל... □ האם מותר להצטלם בשעה שמציל פצועים במלחמה? □ העומד באז ישיר ושומע קדושה האם יאמר 'מלוך ה', או שיאמר 'ה' ימלוך'?

מדורים על הפרשה והמועד

'אוצרותיהם אמלא' / הגר"א טורק שליט"א (עמ' 7): הספדו המרטיט של הרבי מסאטמר על רבי אהרן קוטלר: "להגיד שבחו של אהרן שלא שנה" □ "הרב מפוניבז' לא שנה אף לטיבותא" □ יתכן אדם בקי בכל הש"ס וארח חניו יהיו כמו גוי גמור?

'פניני פרשת השבוע' / הגר"א קובלסקי שליט"א (עמ' 9): חלפו כמה שעות, והנה הרב קובלסקי ניצב בפתח ביתו של אותו יהודי, וארבעת אלפים דולרים, שטרות מגוהצים ומזומנים, בידיו. האיש הודה מעומק לבו על המאמץ, אבל לא הצליח להתאפק מלשאול: 'מה השתנה תוך כמה שעות? הרב מצא אוצר או משהו?'

'זוארטים וסיפורים' / הגר"ש קולדצקי שליט"א (עמ' 10): פרפראות נפלאות לפרשת בהעלותך.

'עשרה מי יודע' / יהושע לינטופ, הגר"ש סטורן והגר"ש חזקיה שליט"א (עמ' 13): מדוע אין תוקעים בעת צרה בזמן הזה? □ מדוע 'אל תאמין בעצמך' נלמד מיוחנן כהן גדול ולא מהמרגלים? □ כיצד לא הגינה המצוה על המרגלים? □ האם המרגלים נחשבו כ'שנים שעשאוה'?

מדורים שונים

'מתיקות השבת' / הגר"ש לוינשטיין שליט"א (עמ' 12): התחיד הנגה והשיב לרב: "אין צורך לחשש. מכונית זו אינה שונה משאר המכוניות, את ההגה הפול הזמנתי במיוחד בשביל הילד הקטן שלי. הוא אמנם צעיר לימים אבל שובב גדול, עד כדי כך שנסיעה איתו במכונית עלולה להיות ספנת נפשות..."

'שתולים בבית ה' / הגר"י פליסקין שליט"א (עמ' 17): שלשה סיפורים נפלאים על 'קירוב'.
'אוצר היסודות והחקירות' / יהושע לינטופ (עמ' 16): חקירות ויסודות ממרן ראש הישיבה רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצוק"ל.

המדורים: **'ביאורי תפילה' (עמ' 18)** □ **'מחודדים בפיד' (עמ' 19)** □ **'מרגליות שאול' (עמ' 17)** □ **'דיבורים טובים (עמ' 20)**

אורות אילת השחר

עובדות והנהגות ותשובות ממך בעל 'אילת השחר' זצוק"ל מתוך הספר 'כאיל תערוג'

וטרוד היכן יהיה בשבת...), בליל שב"ק רבנו ראה את המשגיח וידע שדרכו של המשגיח להתארח אצל ר' צבי, וגם ידע

שר' צבי אינו נמצא בשבת, וניגש להזמין את המשגיח אליו לאכול ג' סעודות, וסידר למשגיח לישון אצל הגר"י ישראלזון. ובסעודות שבת שאל המשגיח כיצד זה שהחזו"א אומר דברים בלא להתכוון בדווקא, ואח"כ הדברים מתקיימים? והשיב רבנו כנ"ל, שאדם רוחני דבריו אמיתיים וממילא דבריו מתקיימים.

גדלות

בספר דברי חיים (במהדורה החדשה) מסופר שיהודי אחד שאל את בעל הדברי חיים מי הוא צדיק הדור? והשיב: באמת עיקר הדרך הוא לכבד צדיק הדור, מי שזכה לגדולה מן השמים ויראי השם נהנים ממנו עצה ותושיה. כשהקריאו את הדברים הללו לפני רבנו הוסיף: הוא נקרא צדיק הדור בתנאי שאינו לוקח כסף בעד עצתו.

סיפר רבנו: אחד בא לבקש ברכה שרוצה להיות גדול הדור. אמרתי שזה לא שום מעלה גדול הדור, מפני שאם הדור עמי-ארצות אז מה תהיה, ראש לעמי הארץ. תבקש להיות תלמיד חכם... (צדיק כתמר יפרח).

מאד תפס אצל רבנו מדת אדם גדול לפי העונה שבו. פעם אמר לאחד: מהיכן מגיעים למדרגת ענוה כמו של ה'חפץ חיים'. וכשחזר מניחום אבלים אצל הגר"ח קניבסקי אמר: ראיתי שם ענוה...

כבוד חכמים והתקרבות אליהם

ציין רבנו לדברי רש"י (ברכות יט, ב סוד"ה בבית הפרס וד"ה כל מילי דרבנן) 'וכיון דמדרבנן הוא דאסור רבנן הוא דאחלוה ליקרייהו וכו'. ודייק דמבואר ברש"י דהטעם שצריך לשמוע בקול חכמים הוא משום כבודם.

עוד הראה בכתובות (עז, ב) איתא דריב"ל היה מיכרך בבעלי ראתן, ורש"י שם כתב שהיה מסכן בנפשו לכבד את התורה. ושאל רבנו מנין לרש"י דזה היה מפני כבוד התורה [פי' דלמא בשביל ת"ת]. עכ"פ מבואר ברש"י דריב"ל הכניס עצמו לסכנה כדי לכבד את התורה (רשימות נכדו הרה"ג ר' יוסף ברלין).

שח הרה"ג ר' אליעזר טורק: כאשר הגיע רבנו לביקור באחוזת ברכפלד ניגשתי להקביל את פניו ולקבל את ברכתו. משזיהה אותי אמר בחיך למרא דאתרא הג"ר ישראל זיכרמן ששמע מאבי מורי, הגה"צ רבי משה טורק, הגדרה נכונה: כיום מבקשים הרבה עצות וברכות מתלמידי חכמים, אבל את יראת הכבוד שהיתה בימים ההם בפרשבורג מתלמידי חכמים, נדיר כבר היום למצוא...

הרב זיכרמן השיבו שהג"ר שמואל הלוי ואזנר בעל 'שבט הלוי' כששמע זאת הוסיף שאכן רבי משה טורק הוא מאותם השרידים שיראים מתלמידי חכמים, כדוגמת אותם היראים שהיו בפרשבורג... (מתוך הספר אוצרותיהם אמלא).

וז"ל מכתב רבנו להרה"ג ר' יהודה יברוב: במשלי (יג, כ), הולך את חכמים יחכם. והיות שקיימת הרבה זמן זה, בוודאי תמשיך בהנהגה זו ויהיה לך ולמשפחתך לתועלת ברוחניות.

ולסוחר ספרים שהיה תלמידו לשעבר בכפר סבא, שפעם בא אליו לקחת כמה ספרים לחנותו, וביקש מרבנו שיכתוב הקדשה על ספר אחד, כתב רבנו: 'תתקרב ליראי ה' ולחושבי שמו. אי"ל'.

לשמוע רק לת"ח האמיתיים העמלים בתורה

בין כתבי רבנו נמצא מכתב בכת"י בענין השמיעה לדברים חכמים:

הנה בזמן האחרון שירידת הדורות מתגברת מאוד מצאו אנשים כר נרחב לבוא להתייצב בשער ולהציג עצמם כמקובלים ורובם ככולם אנשים אשר לא קראו ולא שימשו ת"ח ואומרים לכ"א שיודעים מה שהיה אתו בעבר וגם אומרים לו מה שעתיד להיות ואנשים תמימים נמשכים אחריהם בפיתוי שלהם ובלשונם החלקלק ובעיקר אנשים שיש להם מצבים קשים או הן בעצמם או משפחותיהם.

והיום שלדאבוננו נחלשו הדורות וכ"א רוצה להתלות בכל מה שאומרים שיצילהו מצרתו ומכח זה קרובים מאוד להתפתות מדבריהם.

והנה חלק מהם מלבד שהם לא יודעים תורה עוד

אינם כלל שומרי תורה ומצוות ועוברים

עבירות חמורות רח"ל. גם אלה שהם לא

עד כדי כך מ"מ הם רחוקים מלהיות

תלמידי חכמים ובני עליה וכל

מעשיהם אינם לטובות האנשים

אלא למען בצע.

ובאנו לעורר כי מלבד מה

שמרמים האנשים ומוציאים

בהם ממיטב יכולתם, עוד זה

גורם שאנשים מקבלים השפעה

רעה מאנשים שאינם תלמידי

חכמים והתוצאות מזה הם סכנה

להצעירים וגם למבוגרים.

והננו בזה להודיע גם לבקש להתרחק מאלה

המציגים עצמם תחת שם מקובלים, ולהיות כפוף לדעת תורה

ולתלמידי חכמים אשר התורה ומצוותה נר לרגלם וממשיכים קבלת דור דור

מסיני ואינם להוטים אחרי כל מיני ערמוניות. ואני תפילה וברכה שכל מי

שיקבל עליו להיות כפוף לת"ח האמיתיים העמלים בתורה והוגים בה כחפץ

הש"ת לא יאונה לו כל רע וצרה. ואלה שחלילה נמצאים בצרה יחלצו מזה

ויזכו לראות בנים ובני בני עוסקים בתורה ומצוותיה ביראת שמים כמצווה

עלינו מפיו ית"ש.

תמיד צריך לשמוע

ת"ח שהתמנה להיות רב בקהילה הגיע לשאול את רבנו מה תפקיד הרב,

ואמר לו רבנו, יש ב' צדדים לשאלה, כלפי הקהילה מה תפקידה, ועל זה

התשובה שתפקידה לקבל מהרב כל מה שאומר, ותפקיד הרב היא לשמוע

אל הזקנים ולא יחשוב שהוא כבר רב ויכול להחליט לבד, אלא תמיד צריך

לשמוע לזקנים, וגם שהוא כבר יהיה זקן עדיין יש תמיד ממי לשמוע, ולדעת

את המעשה אשר יעשון. (מפי הגר"מ מאיניץ)

אדם רוחני דבריו מתקבלים

היתה משפחה שהיו להם כמה ילדים מעוכבי שידוך, והמשגיח הגה"צ ר' דוב

יפה יעץ להם להיכנס לרבנו, ורבנו אמר להם להתחזק בשמירת הדיבור -

דבר שהיה צריך חיזוק גדול אצלם. האב נכנס למשגיח וסיפר בהתפעלות

גדולה איך שרבנו בלא להכיר ובלא לדעת, כיוון במדויק בנקודה רגישה

אצלם, וביקש מהמשגיח להבין כיצד זה קורה? המשגיח הסביר: שככל

שאדם רוחני ופחות גשמי, יש לו ס"ד לומר דברים אמיתיים.

נציין, שכע"ז אמר רבנו בעצמו למשגיח על מרנא החזו"א, כבר באב תשכ"א

כאשר התארח המשגיח בשבת אצל רבנו. היה זה כאשר המשגיח תכנן

לשהות אצל ידידו הרב צבי הבר, (והרגילות הייתה שהיו באים בלא להודיע

כנראה שלא הייתה כ"כ אפשרות להודיע), והמשגיח דפק בבית ר' צבי בערב

שבת, וכשלא פתח חשב שישן והניח את תיקו והלך ללמוד ב'דברי שיר'

(וכידוע שלוות הנפש של המשגיח שיכל ללמוד כמה שעות בלא להיות לחוץ

אמר רבנו: הרבה אנשים באים ומבקשים על כך שרוצים לקנות דוקא דירה מסוימת. מסתמא מבקשים מאחרים יותר ממני, אבל גם ממני מבקשים שרוצה להצליח לקנות הדירה ההיא. ואני אומר: מה מעניין אותך איפה לגור? הרי אתה צריך רק דירה, ואם הדירה המסוימת טובה לך או לא, זה יודע הקב"ה, ומה לך ההבדל? אדם אומר שרוצה לקנות מגרש מסוים. מה זה מעניין אותך, וכי אתה סובר שלרשב"ע יש רק עצה אחת איך לתת הכסף? יהי עוד דרכים להביא לך כסף. ומה אתה מתערב בעסקים של השני? אנשים חושבים שהם צריכים דוקא את הדבר המסוים הזה, ומה אכפת לך, אם לא זה יהי לך דבר אחר. לכן אני מברך רק באופן כללי.

שח רבנו: סיפר לי יהודי בכפר סבא שכשהי' בחור ונצרך לעמוד למבחן הצבא בעיירה ליד ביאליסטוק, עבר דרך בריסק ובא לפני הגר"ח לבקש שיברכו. ישב אז אצל ר' חיים יהודי שהי' נראה בעיני הבחור כרב, ואחרי שר' חיים ברכו צעק ר' חיים על היושב לידו: יהודי בצרה, למה אתה לא מברכו? מני אז, אמר רבנו, למדתי שכל מי שמבקש ברכה צריך לברכו. ופעם פגש רבנו את אחד מנכדי הגר"ח מבריסק בחתונה, ניגש יהודי אחד וביקש מהם ברכה, רבנו ברכו והרב השני לא רצה לברך. אמר לו רבנו: 'יהודי מבקש למה לסרב?'. ואז הסכים לברכו (ועי' מג"א סי' ר"א סק"ה).
אמר פעם רבנו לתלמיד: עצם זה ששואלים אדם גדול וסומכים על תשובתו ועושים כן, זה עצמו נותן סייעתא דשמיא שהדבר יצלח. כמאמרם (שמו"ר פ"ג) כל הנוטל עצה מהזקנים אינו נכשל (מאחורי הפרגוד עמ' 429).

חיים של תורה

תשובות מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל

עם הוספות ומראי מקומות, מהגאון רבי מתתיהו גבאי שליט"א, מח"ס 'בית מתתיהו' ו'מועדי הגר"ח' באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א

בדיני הפרשת חלה

שח בהפרשת חלה בין עיסה לעיסה

שאלה: במשנ"ב ס' תנ"ז סק"ד אם מפריש חלה לכל העיסות די בברכה אחת אם לא הפסיק, הרי שאם הפסיק הוי הפסק, וצ"ע מ"ש ממש"כ המשנ"ב ס' ח"ס"ק כ"ח אם שח בין טלית לטלית אין חוזר שספק ברכות להקל. תשובה: חלה בזה"ז דרבנן, וציצית דאורייתא.

ועי' בשונה הלכות ס' תנ"ז ס"ד שהביא למשנ"ב דהוי הפסק כששח בין העיסות, וציין מרן שם למשנ"ב בהל' ציצית, ונראה שמרן הרגיש בקושיא זו,

וכן הקשה בסתירת המשנ"ב בס' בירור הלכה ח"ו יו"ד ס' רפ"ט עמ' תפ"ה עיי"ש, ואולי י"ל שס"ל למשנ"ב שהפרשת חלה ותרו"מ הוי מ"ע שבחובה, וכמש"כ הט"ז יו"ד ס"א ס"ק י"ז עיי"ש, והוי כשח בין תפילין לתפילין שהוי חובה שחוזר לברך, ומיזשב בהכי מה שהק' בס' יבין דעת ס' י"ט ס"ק י"ז מ"ט השו"ע יו"ד ס' של"א ס' ע"ח ס"ל בשח בין הפרשת תרו"מ הוי הפסק עיי"ש, ולמש"כ הט"ז הפרשת תרו"מ הוי חובה, בהכי כתב הט"ז יו"ד ס' י"ט ס"ק י"ט שהוי הפסק במצוה שבחובה, ורק בשחיטה שהוי רשות י"ל של"ה הפסק עיי"ש, והארכנו בכ"ז בבית מתתיהו ח"ג ס' ל"ג.

לח"מ במצוה שלא הופרש עליה חלה

שאלה: אם אפשר לעשות לחם משנה במצוה שלא הופרש עליה חלה. תשובה: לא.

ובס' שולחן שלמה ס' רע"ד עמ' רמ"ט לחם שלא הופרש חלה בא"י הוי מוקצה ואינו מצטרף ללח"מ, ועמש"כ בס' לחם איש עמ' שכ"ח. ומה שהשיב מרן בגיליון אליבא דהלכתא גליון נ' עמ' ל', ובס' דולה ומשקה עמ' ר"פ ובספרו תפארת ההלכה עמ' תקנ"ד, ומש"כ מרן בדרך אמונה פ"ט ממעשר צה"ל אות פ"ט.

'מצוה בו' בהפרשת חלה

שאלה: אם בהפרשת חלה אמרי' מצוה בו יותר מבשלוחו להפריש בעצמו. תשובה: אין בין חלה לתרומה ולא כלום.

ובס' חלת לחם ס' י"ז שיירי ברכה ס"ק ט"ו כתב דלא מצינו מי שיקפיד בזה, ובס' שערי ציון ח"ב עמ' שמ"ג כתב לדון דל"ש מצוה בו בהפרשת חלה דהוי מצוה קיומית עיי"ש, ובשו"ת טוב טעם ודעת להגר"ש קלוגר מה"ק ס' י"א כתב בדעת הרמב"ם פ"ד מתרומות ה"א, דעושה אדם שליח להפריש תרו"מ, שהוי לכתחילה, דליכא דין מצוה בו בהפרשת תרו"מ שהוי רשות עיי"ש, אולם בפני

יהושע קידושין כ"ז וברכות ט"ו ע"ב, וכן בשו"ת מהר"י מינץ ס"א דגם בהפרשת תרו"מ אמרי' מצוה בו עיי"ש, וה"ז תליא אם הפרשת תרו"מ הוי חובה, כמש"כ הט"ז יו"ד ס"א ס"ק י"ז עיי"ש, א"כ נפק"מ להפרשת חלה אם אמרי' מצוה בו, ומש"כ בזה בבית מתתיהו ח"ב ס"ב אות ג'.

לישאל על הפרשת חלה כשלא בירכו

שאלה: אשה שהפרישה חלה ושכחה לברך אם תשאל על הפרשת חלה ותברך. תשובה: עי' בדר"א פ"ב מתרומות צה"ל ס"ק ל"ב.

ושם הביא דעת אביו בעל הקהילות יעקב זצ"ל שלא ישאל, אולם בס' מעדני

ארץ פ"ד מתרומות הי"ז אות ג', שישאל, וכן דעת בעל אבי זצ"ל שישאל, כמובא בשו"ת מנחת יצחק ח"ט ס' קי"ח, ובשו"ת משנה הלכות ח"י ס' קצ"ו, ועי' בס' תורת הארץ פ"ב אות פ"א, ומש"כ בזה בס' אהל שרה לאה עמ' שס"ה, והביאו שם בשם מרן הגראי"ל שטינמן שישאל, ועמש"כ בזה בס' שערי זבולון זרעים ס"ו, ובס' מעדני יו"ט ח"ב יו"ד ס"מ, ובשיעורי שלמי תודה ענינים, ובס' זכר טוב ס"ט אות י"ג, ובשו"ת יד העירוב ח"ב ס' מ"ו, ובשו" שביבי אש יו"ד ס' שנ"ט, ובס' תורת אש עניני ברכות עמ' קכ"ח, ובשו"ת הר צבי זרעים ח"א ס' קי"ב, ובשו"ת חתם סופר יו"ד ס' ש"כ, ולכאז' יש לתלות למש"כ בשו"ת דבר אברהם ח"א ס' ט"ז שהברכה בחלק מהמצוה שפיר י"ל שישאל, ועי' מה שציניתי בזה בבית מתתיהו ח"א ס"י אות ט' אם הברכה כחלק מהמצוה עיי"ש, וכ"כ לתלות בנידון ידן בקול' הברכה והמצוה עמ' ל"א, לידידי רבי מרדכי הלוי פטרפרוינד עיי"ש, והגר"נ נוסבויס שליט"א אמר לתלות ד"ז אם לישאל בהפרשת חלה אם הוי כברכה שא"צ, במש"כ המג"א או"ח ס' קס"ה סק"ד אם מטמא ידיו לנט"י הוי כברכה שא"צ עיי"ש, ומש"כ בשו"ת שבט הקהתי ח"א סו"ס שי"ג ובשו"ת שבט הלוי ח"י ס' קצ"ד אות ג', ובס' חלה כהלכתה ס' י"ב ס' כ"ג ובס' ישא מדברותיך להגר"ר ישראל אידלשטיין ס' י"א ובס' תאריך ישראל ס' כ"ג אות י"א, וע"ע בשו"ת שמש ומגן ח"ג יו"ד ס' כ"ט, ובס' מנחת אשר גיטין ס' י"ג.

בירך המוציא ונזכר שלא הפריש חלה

שאלה: בירך המוציא ונזכר שלא הפריש חלה מה יעשה, אם יטעם מעט שלא יחא ברכה לבטלה.

תשובה: יפריש חלה ואינו הפסק.

וכ"כ החזו"א דמאי ס' ט"ו סק"ה, וכ"פ בס' חלה כהלכתה פי"א ס"י, וכן פסק מרן בשונה הלכות ס' קס"ז ס' ט"ו עיי"ש, ובס' דולה ומשקה עמ' רפ"א וכ"כ בס' עמק ברכה עמ' ע"ז, ובס' חוט שני ברכות עמ' קע"ג עיי"ש, ומש"כ בשו"ת

כמה נשים בהפרישת חלה

שאלה: כמה נשים המפרישות חלה כאחד, אם כל אחת תברך לעצמה, או אחת תברך לכולם.

תשובה: יותר טוב אחת.

ועמש"כ בזה בשו"ת רב פעלים ח"ב או"ח ס"ז, ובשו"ת בארו של אברהם ח"א יו"ד ס' ל"ז, ועמש"כ בארוכה בבית מתתיהו ח"א ס"ד בדין אחד מברך לכולם, היכא שיש צירוף בהמצוה עיי"ש, ובשו"ת מנחת שמואל ח"ד ס' ז', ובס' בית דוד פסח ח"ב עמ' קמ"ז.

הדרכות וחיזוקים

ממרן ראש הישיבה הגאון רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצוק"ל | מתוך סדרת הספרים 'דרכי החיזוק'

שנה לפטירת מרן זצוק"ל - זבריהם הם זכרונם

התורה מקדשת האדם יותר מכל המצוות

נאמר בישיבה, אד"א תשע"ו

הנה חיוב תלמוד תורה הוא בדיבור וגם במחשבה, כמו שכתוב (יהושע א, ח) "לא ימוש ספר התורה הזה מפיק והגית בו יומם ולילה", מפיק היינו בדיבור, והגית היינו במחשבה, ואמרו חז"ל בריש מסכת פאה תלמוד תורה כנגד כולם, היינו ששכר לימוד התורה הוא כנגד כולם, והתורה מקדשת את האדם יותר מכל המצוות, כמו שאמרו (אבות ו, א) ומגדלתו ומרוממתו על

כל המעשים, ופירש הגר"ח מוואלוז'ין ב"רוח חיים" שם כי התורה גדולה יותר ממעשים טובים, וכל מעשים טובים שאדם יעשה, לא יגיע בהם למדרגה שמגיע על ידי עסק התורה בדיבור או במחשבה.

ובגודל קדושת התורה מצינו שאסור להרהר בדברי תורה במבואות המטונפות, אבל תפילה בקשה והודאה שאין בה הזכרת השם מותר אפילו במקום שאינו נקי, וכפי שאנו אומרים בבוקר מיד כשקמים מהשינה "מודה אני לפניך" בידיים שאינם נקיות, ובנפש החיים (ד, כז) כתב שמונת

לחשוב מחשבות של דבקות וחיזוק האמונה במבואות המטונפות, רק דברי תורה אסור להרהר במקומות כאלו, מפני גודל קדושת התורה.

תורה מצילה ממלאך המוות

ומה גדול הוא כוח התורה, אנו רואים שבשעה שאדם דבוק בתורה אין למלאך המוות שליטה עליו! כמו שמובא בגמרא (שבת ל, א) על דוד המלך, שידע שהוא עתיד למות בשבת, והיה יושב ועוסק בתורה כל השבת בלי הפסק, ופירש רש"י כדי שלא יקרב מלאך המוות אליו, שהתורה מגינה ממוות. ואכן ביום שהגיע זמנו למות ביקש מלאך המוות ליטול את נשמתו, אך לא היה יכול להתקרב אליו, כי לא הפסיק מלימודו, והלך מלאך המוות והשמיע רעש באילנות שמאחורי הבית, ויצא דוד המלך לראות מהו הרעש, וכל אותה העת המשיך לעסוק בתורה, אך בצאתו נשברה המדרגה מתחתיו, והפסיק רגע אחד מלימודו, ואז שלט עליו מלאך המוות ונטל את נשמתו.

וכן מצינו בש"ס על כמה אמוראים שמלאך המוות לא שלט עליהם בזמן שעסקו בתורה, ואמרו על רב אשי (מו"ק כח, א) שמלאך המוות הגיע אליו ליטול את נשמתו, ודחהו רב אשי שלוש יום עד שיספיק לחזור על תלמודו, ובאותם שלושים יום חזר על כל הש"ס, וכתב המהרש"א שזה מה שנקרא מהדורא בתרא של רב אשי.

ועוד אמרו שם על רב חסדא, שמלאך המוות לא היה יכול ליטול את נשמתו מפני שעסק בתורה בלי הפסק, והלך מלאך המוות וישב בעץ הארז שהיה בישיבה ושברו, והפסיק רב חסדא מלימודו רגע אחד, ואז שלט עליו ונטל את נשמתו.

וכן מובא בגמרא (ב"מ פו, א) על רבה בר נחמני, שברח מאימת המלכות, וכל אותו הזמן לא הפסיק מלימודו, וכששלחו מן השמים ליטול את נשמתו, לא היה יכול מלאך המוות לגשת אליו, מפני שעסק כל הזמן בתורה, עד שרגע אחד נשבה הרוח ונשמע קול ענפי העצים, וסבר רבה כי הרעש הוא של גודד פרשים המחפשים אחריו, והפסיק רגע אחד מלימודו, ובאותו הרגע שלט בו מלאך המוות ונטל את נשמתו.

וידוע גם שבגזירות ת"ח ות"ט היו גזירות שמד, ונהרגו אלפים ורבבות על קידוש השם, ומסופר [איני יודע הפרטים המדויקים] שמן השמים גילו לרבי שמשון מאוסטרופולי שאם הוא והש"ך ימסרו עצמם למיתה על קידוש השם, יהיה בזה כפרה על כלל ישראל ויפסקו הגזירות, אבל הש"ך לא הסכים למות, מפני שעדיין לא השלים את כתיבת חיבורו על השולחן ערוך, והיינו למרות שיכול במיתתו למנוע הרוגים רבים, התורה מחייבת אותו שלא למות, אלא להמשיך בכתיבת חיבורו, מפני שכלל ישראל זקוקים לזה, ומה שיש הרוגים אינו סיבה למנוע תורה מכלל ישראל.

דבקות בתורה בלי היסח הדעת

ולמדנו גודל מעלת התורה, וממילא כמה גדול החיוב להיות דבוקים בתורה בכל עת, ואף בשעת האכילה, יש להשתדל שלא להסיח דעת מדברי תורה, וכפי שאמר המגיד לבית יוסף שלא יסיח דעתו מלחשוב בדברי תורה גם בשעה שהוא אוכל, ובזה יזכה להיות חביב ונחמד למעלה, שהשכינה והמשנה מנשקת אותו, ועל ידי שהיה דבוק בתורה באופן כזה, זכה להיות 'בית יוסף' ולחבר את השולחן ערוך.

ובאמת זה קשה מאד, אבל אני יודע שיש כאלה, שדבוקים בתורה גם בשעת אכילתם בלי היסח הדעת. זכורני מימי בחרותי בישיבה כשהיו יורדים לחדר האוכל היו מדברים בדברי תורה, וגם כשהמתינו בתור לנטילת ידיים, לא היו הרבה ברזים, והיה אחד שהחזיק בידו ספר חיי אדם ולמד בו, וכן על השולחן היו מדברים בדברי תורה. ולכל הפחות יש לשתוק ולא לעסוק אז בדברים בטלים ובמחשבות בטלות, זה לא פשוט, אבל זה שייך, כך היה בשנים עברו, ויתכן שגם היום יש כאלה.

והעצה להתחזק בכל זה היא על ידי לימוד המוסר, סדר המוסר הוא המפתח והשורש המצליח והמשפיע על כל היום שיהיה בשלמות.

כשהלימוד מעניין - המחשבה ממילא

נמשכת לזה

הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה (ג, ו) כתב "מי שנשאו לבו לקיים מצוה זו כראוי ולהיות מוכתר בכתר תורה לא יסיח דעתו לדברים אחרים", והיינו

דרגת דבקות בתורה - שאינו יכול להפסיק מלהרהר בה

וזה הביאור בדברי הגמרא (תענית כ, ב) ששאלו את רב אדא בר אהבה במה הארכת ימים, והשיב שלא הרהרתי בדברי תורה במבואות המטונפות, ולכאורה מה החידוש בזה, הלא כך היא ההלכה שאסור להרהר שם בדברי תורה, וכי מגיע לו שכר מיוחד על מה שלא עבר על ההלכה? (ועיין שם במהרש"א בח"א).

ויש לבאר כי רב אדא בר אהבה היה בדרגה של דבקות המחשבה בתורה עד שהיה קשה לו מאד להסיח דעת מזה, כי דברי תורה מעניינים ומושכים מאד, וכמו שאם יש לאדם במחשבתו דבר שמעניין אותו, הוא נזכר בזה כל הזמן, כך רב אדא בר אהבה נזכר כל הזמן בדברים שלמד, ומחשבתו נמשכה לזה ממילא, והיה צריך התאמצות מיוחדת למנוע עצמו שלא לחשוב על זה במבואות המטונפות.

ואם היה מהרהר בדברי תורה באופן כזה לא היה עובר באיסור, כיון שהוא אנוס בזה, שמחשבתו נמשכת להרהר בעל כורחו, ומפורש בגמרא (זבחים קב, ב) שמי שמהרהר בדברי תורה לאונסו במבואות המטונפות, אינו עובר באיסור, ומכל מקום רב אדא בר אהבה נהג בחסידות, והשתדל במאמץ מיוחד שלא להרהר בדברי תורה במקומות אלו אפילו לאונסו, ועל זה קיבל שכר מיוחד של אריכות ימים.

והכרתי גם בדורנו אדם בעל מדרגה, תלמיד חכם גדול מאד, שהיה קשה לו מאד להפסיק לחשוב בדברי תורה במקומות האסורים, והוצרך לחפש עצות מיוחדות למנוע עצמו שלא יחשוב בדברי תורה, כי בלאו הכי לא היה יכול להפסיק, ומחשבתו הייתה נמשכת ממילא להרהר בדברי תורה. ובאמת גם היצר הרע מפתה לזה, כיון שיש בזה איסור, היצר הרע מפתה לעבור על האיסור ולחשוב בדברי תורה, וידוע שכך המציאות, שהיצר הרע מפתה יותר במקום שיש איסור [עיין ירושלמי יומא פ"ו ה"ד אין יצר הרע תאב אלא לדבר שהוא אסור לו].

וראים ששייך דבקות המחשבה בתורה עד כדי כך שצריך לחפש עצות כיצד למנוע עצמו שלא ירהר בדברי תורה בעל כורחו. אמנם לא נולדים עם דבקות בתורה כזאת, אלא מתקדמים בשלבים עד שמגיעים למדרגה זו.

הדרך לדבקות בתורה - בשלבים לפי הכוחות

חז"ל אומרים (סוכה מה, ב) ראיתי בני עלייה והם מועטים, וב"ה בדורנו נתרבו בני העלייה, ויש סייעתא דשמיא מיוחדת לזה, ולפני כמה עשרות שנים לא היו הרבה כאלו, אבל כיום ב"ה יש יותר שדבוקים בתורה בלי היסח הדעת.

וידוע שהגאון רבי ברוך בער זצ"ל היה שקוע בתורה בלי היסח הדעת ממש, ומעשה שהיה שבאו לבקש ממנו עצה באיזה ענין, ולא הצליח להתרכז להבין מה שמדברים אליו מרוב שהייתה מחשבתו תפוסה בתורה, וביקש מחתנו רבי ראובן זצ"ל שישמע את השאלה וישיב במקומו.

עד כדי כך היה שקוע בתורה שלא היה יכול להסיח דעת מזה! וכן ידוע על החזו"א שהיה מתעמק בתורה עם כל כוח המחשבה. אבל לא בבת אחת הגיעו לזה, אלא בשלבים, כל אחד לפי כוחו, עם המנוחה הנצרכת, ולא יותר מהכוחות.

וכפי שדיברנו, לבני ישיבה הדרך היא, להתחיל בשמירת סדרי הישיבה בשלמותם, וללמוד בצורה שיש בה סקרנות ומתיקות, ובאופן כזה במשך הזמן מתקדמים ומתרגלים בתורה, עד שנעשים דבוקים בתורה, והמחשבה מעצמה נמשכת לדברי תורה, ובזה זוכים לכל המעלות שהתורה מביאה להם.

שדבקות בתורה צריכה להיות גם במחשבה, ובלא היסח הדעת לדברים בטלים.

ויש כאלה שדבוקים בתורה עד כדי כך שגם בלילה הם חולמים בדברי תורה, כמו שמצינו בט"ז (ח"מ סוף סימן פח) שכתב תירוץ שנתגלה לו בחלומו. ושמעתי גם על אחד מגדולי דורנו שלמד בחלומו כל מסכת ברכות, ולאחר שהתעורר משנתו דן האם צריך לעשות סיום מסכת על זה. מה שאדם חושב ביום הוא חולם בלילה. מי שחושב דברי תורה - חולם על דברי תורה, ומי שחושב שטויות - חולם על שטויות, וזהו סימן עד כמה אדם שקוע ומונח בתורה או בדברים אחרים.

ואמנם קשה להיות דבוק בתורה עד כדי כך, אבל אם הלימוד מעניין הרי ממילא לא מסיחים דעת מזה, כי זה מעניין ומושך! וכפי שסיפר לי אחד שאם הוא מעיין בדברי תורה לפני השינה, זה מרתק אותו כל כך עד שאינו יכול להירדם. כשאדם לומד לפי טבעו, מה שמעניין ומושך אותו, ממילא אינו מסיח דעת מזה, ומחשבתו נמשכת לזה גם בשעה שהוא אוכל, ואפילו כשישן הוא חולם בדברי תורה.

ה' מנ"א תשע"ו

דבקות המחשבה בתורה על ידי הרגל

הזכרנו מדברי הרמב"ם שמי שרוצה לקיים מצות תלמוד תורה כראוי, לא יסיח דעתו לדברים אחרים, היינו שהמדרגה הטובה ביותר היא

שהראש יהיה שקוע כל הזמן במחשבות של

תורה, בלי היסח הדעת מזה. וכן אם הראש

תפוס במחשבות של אמונה, או

תפילה במחשבה, זה גם כן מדרגה

טובה מאד.

אמנם אי אפשר להתחיל

לעשות כן בבת אחת,

וצריכים לעבור הרבה

מדרגות ושלבים עד

שמגיעים לזה, וכל אלו

שראשם תפוס תמיד

במחשבות של תורה אמונה

וחסד, לא הגיעו לזה בבת אחת,

אלא במשך הזמן התרגלו, עד

שההרגל נעשה להם לטבע, ומחשבתם

נמשכת לזה ממילא, כי זה מה שמעניין ומושך

אותם.

דבקות המחשבה בתורה שייכת רק על ידי הרגל, והרגל אינו נעשה בבת אחת, אלא לוקח זמן עד שההרגל נעשה טבע, ומבקשים על זה בברכות השחר "שתרגילנו בתורתך", שנזכה לסייעתא דשמיא להתרגל בזה, אבל לא מספיק לבקש, וצריך גם להשתדל בעצמו ולעשות מה שצריך להתקדם בדרך המובילה לזה.

תחילת ההרגל: שמירת סדרי הישיבה, ולימוד לפי טבעו

ומה היא הדרך? בני ישיבה צריכים תחילה לשמור סדרי הישיבה, שהם סדרים המתאימים לכל אחד ואחד, וגם מי שהוא חלש בכוחותיו יכול לעמוד בהם, יש הרבה שעות של מנוחה בין הסדרים, כדי שמי שזקוק למנוחה יוכל לנוח כפי הנצרך לו, ומי שיכול להוסיף על הסדרים יוסיף לפי כוחו.

סדרי הישיבה הם סדרים קלים, שכל אחד יכול לקיים אותם, ועל ידי זה אפשר להתקדם גם לדבקות המחשבה בתורה - אם עוסקים בתורה מתוך שמחה, עם מתיקות ונעימות, כמו שכתוב "אהבתי מעון ביתך", וכפי שמרגישים נעימות להימצא בחברת בני המשפחה והידידים, כך גם נעים מאד לישיב ליד הגמרא וללמוד.

כמובן זה תלוי גם בצורת הלימוד, אם הלימוד הוא בצורה המתאימה לפי כוחו ולפי טבעו, ומי שמתאמץ יותר מכוחו הלימוד קשה לו ואינו נמשך לזה, אבל כשלומד לפי כוחו ולפי טבעו זה מעניין ומושך מאד, והמחשבה נמשכת לזה ממילא, כי כן הוא טבע האדם שנמשך לחשוב על מה שמעניין אותו.

מתיקות התורה

מאצרותיו של מרן עמוד ההוראה הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

תשובה. נאמר במסכת כתובות (דף סו ע"ב) ת"ר: מעשה ברבן יוחנן בן זכאי שהיה רוכב על החמור והיה יוצא מירושלים, והיו תלמידיו מהלכין אחריו. ראה ריבה אחת שהיתה מלקטת שעורים מבין גללי בהמתן של ערביים... אמר לה בתי מי את, אמרה לו בת נקדימון בן גוריון אני. אמר לה בתי ממון של בית אביך היכן הלך, אמרה לו רבי, לא כדן מתלין מתלא בירושלים מלח ממון חסר? ומקשה הגמרא ונקדימון בן גוריון לא עבד צדקה, והתניא אמרו עליו על נקדימון בן גוריון, כשהיה יוצא מביתו לבית המדרש, כלי מילת היו מציעין תחתיו, ובאין עניים ומקפלין אותן מאחוריו? איבעית אימא לכבודו הוא דעבד. ואיבעית אימא כדבעי ליה למיעבד לא עבד.

והקשה הקובץ שעורים בכתובות (דף סז ע"א סימן רכז) דהרי במסכת פסחים (דף ח ע"ב) פירש"י דהיכא דמתכוין למצוה וגם לתועלת עצמו, הרי זה צדיק גמור, וא"כ צ"ל הכא דלא התכוון לשם מצוה רק לכבודו גרידא, ותימה לומר כן על נקדימון בן גוריון, דהוא אחד משלשה שנקדה להם חמה ובודאי כשעשה צדקה היתה כוונתו לשם מצוה? ושמא י"ל דלכבודו גרע טפי ממכוין ע"מ שיחיה בני, דהוא כעובד בשיתוף כמ"ש בחובות הלבבות... והקדוש בעל חפץ חיים ז"ל אמר, לפי המבואר בגמ' מנחות (דף מא) דבעידן ריתחא ענשינן עליה, ומוכח דבעידן ריתחא ענשינן גם בדבר שאינו נענש עליו שלא בעידן ריתחא, ואז היה בזמן חורבן הבית דאין לך עידן ריתחא יותר מזה, וע"כ היה העונש נורא כ"כ, עכ"ל.

ולפי זה בענייננו, בזמן מלחמה ראוי יותר לעבוד את הבורא בחסד נקי ללא רבב, ובהצנע לכת עם אלוקיך. אבל אם ההצלה צריכה לכך כדי לאסוף תרומות, יצלמוהו, אך ישתדלו להסתיר את פניו כדי שמעשיו יהיו נקיים (חשוקי חמד סוכה מט, ב).

יש המשך ל'סיפור הנורא' שהתרחש במקלט עם הגר"ח שמואלביץ זצ"ל...

מחפשים סגולות להצלה בעת הזו? - צריכים להיזכר בסיפור המפורסם של האשה העגונה ששהתה במקלט עם ראש ישיבת מיר מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל * לסיפור יש המשך אקטואלי שהתרחש באלה הימים, כשהאשה שוויתרה לבעלה נפטרה לפני שבוע-ומחצה בגיל 110

מאת: הרב משה מיכאל צורן [עורך קול ברמה]

כמה צרות, כמה יסורים, עוברים על העם בתקופה האחרונה. טורח הצרות אין להיספר, איה שוקל ואיה סופר, כלשון ה'סליחות' בעשרת ימי תשובה. והכל מחפשים פתרונות וסגולות להינצל מכל צרה ומצוקה.

זו העת להיזכר במעשה המפורסם שנצטט בשורות הבאות, ויש לו גם המשך אקטואלי שהתרחש ממש בימים אלה. הכל מכירים את הסיפור הנורא על מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, עם העגונה במקלט. ולמי שבכל זאת עדיין לא שמע, היה זה סיפור עוצר-נשימה שהתרחש באחת המלחמות בארץ ישראל.

הגאון זצ"ל שהיה במקלט יחד עם אנשים נוספים, מסביב נפלו פגזים רבים, והציבור היה שרוי בפחד גדול. לפתע קמה אשה עגונה, שבעלה נטשה לנפשה עם כל ילדיה, פרצה בבכי נסער, וזעקה מול כל הנוכחים:

"רק אתה, ריבונו של עולם, יודע את מידת הסבל והצער שנגרמו לי מאז שעזבני בעלי. ראה, אני מוחלת לו על כל מה שעשה, ובזכות זה אני מבקשת ממך שתמחול גם אתה לבניך על כל מה שהכעיסוך, ותעזור לנו לצאת מכאן בשלום"... כששמע הגר"ח שמואלביץ את הדברים, פרץ גם הוא בבכי, ואמר: "בטוחני שכולנו נצא מהמקלט הזה ללא פגע, ולא יאונה לנו כל רע".

ואכן, ניסים גדולים התרחשו שם. פגזים נפלו על ימין ועל שמאל, ולמרבה הפלא לא פגעו באיש ואף לא הסבו נזק. אשה צדקת זו, 'הובילה' כביכול את הקב"ה לרחם על עמו ישראל. בכך שהתגברה על מידותיה ומחלה לבעלה האכזר, גרמה להתגברות מידת הרחמים בשמים עליה ועל כל הקהל.

ומדוע אנחנו מספרים עכשיו את הסיפור הכל-כך מפורסם? כדי להודיע ולהיוודע שני דברים. ראשית, שאחד הפתרונות היעילים ביותר להינצל מהצרות הוא - לוותר איש לרעהו. בלי 'פשעטלעך' ובלי הסברים. לוותר, וזהו.

ושנית, אשה זו נפטרה לפני כשבוע-ומחצה, והיא בת 110 שנים! הצדקת התגוררה בשנים האחרונות בבני ברק, סמוך לכולל חזון איש, ובנה הגדול הוא בן 90, עמו"ש. היא הותירה אחריה צאצאים זרע בני-ראי-השם. לידע ולהודיע שהשי"ת משלם שכר טוב לעושי רצונו, ומי שמוותר - לא יפסיד לעולם.

בימי ה'שבעה' סיפרו שכששאלו אותה כמה פעמים האם הסיפור נכון, אישרה הנפטרת ע"ה את הפרטים לאמיתם.

כאשר העברנו למרן הגר"י זילברשטיין את הסיפור, הזכיר הרב את הדברים בדרשתו בליל שבת, ואמר שמצוה גדולה לפרסם את הסיפור.

האם מותר להצטלם בשעה שמציל פצועים במלחמה?

שאלה. איש הצלה המציל פצועים בשעת המלחמה בחירוף נפש, ומצטלם כדי שיראו רבים ויעשו כמוהו או בשביל גיוס כספים היעשה כך?

העומד באז ישיר ושומע קדושה האם יאמר 'ימלוך ה', או שיאמר 'ה' ימלוך'?

שאלה. כתב המשנ"ב (סימן סו ס"ק יז) כשאוחז באמצע הפרק בברכות קריאת שמע, ושומע קדושה יאמר רק קדוש וברוך שזהו עיקר הקדושה, ולא ימלוך. ומשמע שבאמצע פסוקי דזמרה יכול לומר אף ימלוך, ויש להסתפק במי שעומד באמצע שירת הים וקודם שהגיע לפסוק 'ה' ימלוך לעולם ועד', שמע קדושה, וענה קדוש וברוך, האם יאמר 'ימלוך', או שמא עדיף שיאמר במקום זה את הפסוק 'ה' ימלוך', שיש להם משמעות שוה, כדי למעט בהפסק?

תשובה. לכאורה יכול לומר את הפסוק ה' ימלוך שמשמעותם שוה, שהרי כתב באבודרהם (נפילת אפים, אשרי, למנצח ובא לציון) ואם תאמר למה תקנו לומר בובא לציון 'ה' ימלוך לעולם ועד' שאמר משה, ובקדושה שאומר מעומד, אומרים 'ימלוך ה' לעולם' שאמר דוד, וי"ל לפי שמתרגמין זה הסדר קדושה, תקנו לומר הפסוק שאמר משה, לפי שאין תרגום לכתובים.

אלא שהוסיף באבודרהם, דאיתא במגילה דף ג ע"א ועוד ביקש [יונתן בן עוזיאל] לגלות תרגום של כתובים, יצתה בת קול ואמרה לו דייך, מאי טעמא משום דאית ביה קץ משיח. שמעתי בשם הרא"ש שאמר, כי קבלה בידו שעל תרגום פסוק 'ימלוך ה' לעולם' יצאה בת קול ואמרה ליונתן בן עוזיאל מי הוא זה שמגלה סתרי לבני אדם מפני שיש בו קץ משיח. [אולם ברש"י כתב שקץ המשיח נמצא בדניאל] לאור זאת נראה שיש ענין דוקא לומר פסוק זה (מגילה ג, א).

אוצרותיהם אמלא

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא' | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

הספדו המרטיט של הרבי מסאטמר על רבי אהרן קוטלר: "להגיד שבחו של אהרן שלא שנה"

לפרשת בהעלותך

"וידבר ה' אל משה לאמר: דבר אל אהרן ואמר אליו בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה ואירו שבעת הנרות: ויעש בן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרתייה באשר צוה ה' את משה: (במדבר ח, א-ג).

מפרש רש"י: "ויעש בן אהרן - להגיד שבחו של אהרן שלא שנה".

מפרשי התורה עמלים לפתר תעלומה זו. הלוא דבר פשוט הוא אשר מרב פשוטותו אין צורך כלל לאומרו; וכי יעלה על הדעת שאהרן קדוש ד' ישנה כחוט השערה ממה שצוהו ה' לתברך? או שמא חס ושלום יתשל ממלוי תפקידו? הן הקדוש ברוך הוא צוהו במפרש על מעשה המנורה, עריכתה, הטבתה והדלקתה, ומהיכי תיתי שישנה ממה שצוהו?

דרכים שונות נאמרו בבאור הדברים, מהן נתן ללמד הרבה על איכות עבודת הקדש של אהרן הפכה קדוש השם, ועל מדרגותיו הרוחניות הנשגבות:

ישנו ישוב על דרך החסידות, והוא, כי הלוא מצוה זו של הדלקת המנורה והטבתה הצטווה אהרן הפכה לעשותה פעמים בכל יום, בקר וערב. שבחו של אהרן הוא - כי למרות שעשה זאת פעמים בכל יום לא עשה זאת כמצות אנשים מלמדה, אלא בכל פעם היתה עבודתו מלאה בתשוקה והתלהבות, כמי שעושה זאת בפעם הראשונה בחייו. זוהי הפונה 'להגיד שבחו שלא שנה', שנה מלשון שונה וחוזר. כלומר, לא היתה התשנות בעבודתו, אלא כל פעם התחדש בעבודת השם, וקיים רצונו לתברך בהתלהבות ושמחה.

המגיד מדובנא, רבנו יעקב קראנץ זצ"ל, בספרו 'אהל יעקב', מישב את הדברים באופן מעט שונה, על פי משל כדרך בקדש:

למה הדבר דומה, לשלשה חולים שחלו במחלה זהה, והרופא העניק לשלשתם את אותו סם רפואה להחלמתם.

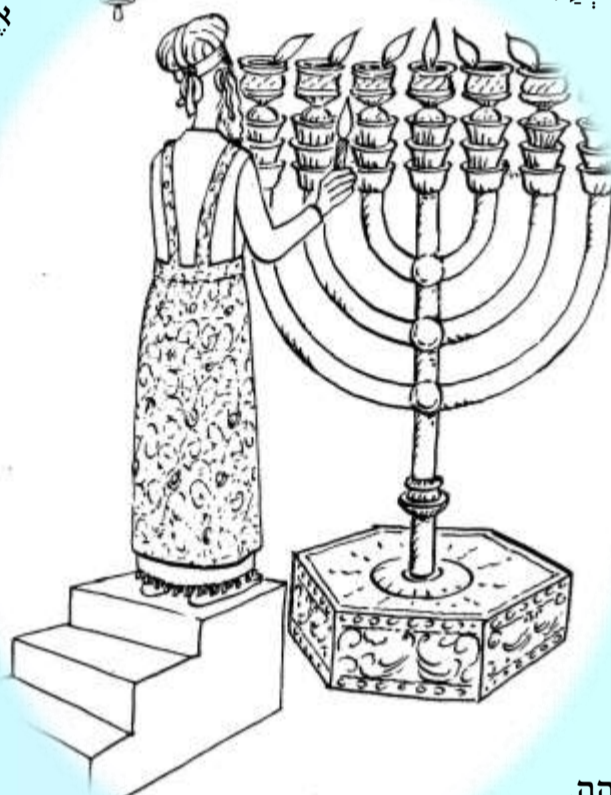
החולה הראשון היה חסר משגים בסיסיים בעניני רפואה, לא חקר ולא דרש מימיו ברפואה, ולא הבין מימינו לשמאלו בטיב הסם שקבל. לכן סמך על הרופא בעיניו עצומות, נטל את הסם כפי שהורה לו, וכעבור תקופה קצרה קם מחליו והתהלך בחוץ כאחד האדם.

לעמיתו, החולה השני היתה לו ידיעה כלשהי בעניני רפואה, והחליט כי הוא נשמע להוראות הרופא רק באופן חלקי; את התרופות שהפיר לקח במנון שהוא קבע כפי דעתו, ואלו את התרופות שלא עמד על טיבן נמנע מלקחת, ואף זרה אותם לרוח. לא ארכו הימים והוא מת מחליו.

החולה השלישי, אף הוא הבין מעט בחכמת הרפואה, אלא שבשונה מקודמו השפיל להבין כי בכל זאת הרופא אמן גדול ממנו, ובקי בטיבן של תרופות ודאי טוב יותר ממנו, וכדאי לו לסמך על שקול דעתו. לכן למרות שלא כל התרופות מצאו חן בעיניו, הקפיד להשמע להוראות הרופא, וזכה לקום מחליו ולהחלים.

אומר המגיד מדובנא, הנה באמת שני החולים מלאו אחר הוראות הרופא, אולם למי מגיע השבח על כך שצית לרופא? לחולה הראשון חסר המשגים בעניני רפואה, או שמא לחולה השלישי שבאמת הבין מעט בחכמת הרפואה?

פשוט כי הציתנות הזאת מהנה שבח רק לגבי החולה השלישי, אשר על פי תבונתו וחקירתו שכלו היה עלול להכשל בהמראת פי רופאו ולמות מחליו, אלו היה מסתמך על עצמו וידיעותיו. נקיטת זהירותו וציתנותו למרות בינתו

וחכמתו היא זו שהצילה את חייו. לעמיתו, החולה הראשון אין לו כל הבנה בסיסית ברפואה, ואין בלח שכלו לחקר אחר הוראות הרופא אם כדאי לו להשמע להם או לא, ולכן אין זה שבח עבירו שצית להוראות.

הנמשל, אומר המגיד מדובנא, הוא אהרן הפכה. הוא היה מבין גדול בעמק המצוות סודותיהן וטעמיהן, ולבטח העמיק דעת בעמק פנימיות המצוות בעת עשייתן. שבחו הגדול של אהרן היה, כי למרות רחב דעתו לא פעל מאומה על פי שקול דעתו. מעולם לא שנה! מעולם לא התפתה להסיק מסקנות כלשהן מתוך הבנתו האישית!

אך ורק מטרה אחת עמדה למול עיניו - למלא בדיקנות את רצון קונו, ופעל בדיוק כפי שצוהו. "להגיד שבחו של אהרן שלא שנה".

בהלכות מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, רבן של כל בני הגולה, עמד הרבי הגאון הקדוש בעל ה'דברי יואל' מסאטמר זצ"ל, והספיד את הנפטר הגדול בבכי תמרורים. בדבריו המליץ על דמותו את הדברים הנשגבים הבאים, מעין מה שהסביר המגיד מדובנא:

"התורה משבחת את אהרן הפכה שלא שנה בהדלקת המנורה, ויש להשתומם; וכי יעלה על הדעת שאהרן הפכה ישנה מאשר נצטווה? האם זה שבח או מעלה בשביל קדוש עליון כמותו שלא המרה את פי השם?"

"אלא", אמר הרבי מסאטמר, "אין הכי נמי אצל אנשים פשוטים זה אכן לא שבח ומעלה, כי הם יודעים שאינם מבינים מאומה ובשל כך הם מכרחים לא לשנות ממה שהורו להם. אך אדם גדול ובר מעלה כאהרן הפכה, שהיה מחנן בחכמת אלקים, דעת ותיבונה, הלוא מחשבותיו עמקות עד אין חקר, ותיבונתו חודרת, ובקלות היה יכול להעלות בדעתו כי לצורך כלשהו מתר לשנות, כי באמת הוא הבין בעמק התורה. לכן אותו משבחת התורה שלא שנה, למרות שהבנתו שכנעה אותו כן לשנות".

"הנפטר הגדול רבי אהרן", קונן הרבי מסאטמר בקול בוכים, "היה גאון גדול, חכם ועמקן מאין כמותו, ובכל זאת נתן לומר בשבחו ברורות - כי מעולם לא שנה! לא שנה כקצו של י"ד מדעת תורתנו הקדושה!"

הדברים עוררו רעש גדול והפה גלים בצבור.

הו הרבי מסאטמר היה משומרי הגחלת ומראשי העומדים בפרץ, והיה חלוק עם רבי אהרן בנוגע לכמה עניני צבור. אך דוקא בעת הלוינתו ראה לנכון להבהיר נקדה זו, כי שבחו של רבי אהרן היה, שלמרות רחב בינתו וחכמתו העמקה, לא שנה כהוא זה מדעת התורה הקדושה וממסרת אבותיו ורבותיו!

"הרב מפוניבז' לא שנה אף לטיבותא"

כאשר הסתלק לבית עולמו מרן הרב מפוניבז', הגאון רבי יוסף שלמה פהנמן זצ"ל, ספד לו מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל בימי השבעה בהיכל הישיבה. בדבריו העלה על גס את אחת ממעלותיו העצומות של הרב, שהקפיד עד מאד לא לשנות כמלוא נימה ממסרת רבותיו הגדולים מצוקי ארץ, וממה שהנהג בכלל ישראל ובעולם הישיבות מדור דור.

הרב שך פתח בקשיא המפרסמת: מהו השבח הגדול ששבחה התורה את אהרן שלא שנה, מדוע שישנה? והשיב, כי אם התורה אומרת שזה שבח בהכרח צריך לומר כי היה לו נסיון גדול לשנות. משום שמטבע באדם רצון חזק שבווער בו לשנות, להתחדש, להתקדם. אך שבחו של אהרן הפכה היה שלא ערב את רצונו הטבעי, ולא שנה מעצמו ומדעתו מאומה, אלא עשה בדיוק כפי אשר צוהו השם.

אך עדיו קשה, המשיך הרב שך לשאל, כיצד יעלה על הדעת שאהרן ישנה? הכיצד יש הוי אמינא לומר שאהרן יעדיף את רצונו האישי על פני רצון השם

יתברך? הרי איננו עוסקים באנשים פשוטים? מדבר כאן על אהרן קדוש השם?

אלא, אמר הרב שך, הנסיון שבער בו לשנות אינו לגרועותא, כי בזה אכן אין שום חדוש, פשוט שלא היה משנה, השבח הוא שלא שנה לטיבותא!

נרחיב אפוא מעט בכונת הרב שך, מהו הרצון שבער בו לשנות לטיבותא, בתאור שקראתי פעם בספר נפלא שהתמקד בכך:

הבה נתאר לעצמנו את אהרן הכהן עומד לבדו בקדש פנימה בדחילו ורחימו, בתוך היכל המקדש, המקום המקדש ביותר לעם היהודי, ומתכונן להדליק את הנרות. הוא עומד מולם ומתבונן בזכות העצומה שנופלה בחלקו להאיר לפני השם יתברך במנורת זהב, ובעמק משמעות הנרות על כלליהם ופרטיהם.

רצונו הטבעי כוסף להוסיף הדר ושלמות, ומעורר בו מחשבה ושאפה לפאר ולטיפות את המנורה יותר ממה שנוצטוה. אולי להוסיף מעט זהב על מקשת הזהב הגדולה ממנה יצרו את המנורה. אולי להדר בהוספת גביע, פרח או כפתור נוספים. אולי לומר 'לשם יחוד' בעת ההדלקה, אולי להוסיף בגד נוסף לכבוד המעמד. אולי להוסיף דבקות מיחדת, ולהתנועע ברב עצמה, בבחינת 'כל עצמותי תאמרנה'.

אך כל הרגשות הלב הללו, בשונה ממצוות הנעשות על ידי הדייט, אינן תואמות להלכה הצרופה בתוך בית המקדש. שכן ישנה הלכה של דרך שרות. ישנה הלכה של יתור וחסור בגדים. ישנה הלכה כיצד בדיוק אמורה להראות הטבת והדלקת המנורה.

כאן, מול המנורה, עמד אהרן הכהן בגבורה יום יום וכבש את רצונותיו הבורחים לטיבותא. את אותם רצונות זכים שבאים ממקור טהור. את אותן פגונות טהורות להדר, לפאר ולרומם את הקדוש ברוך הוא, ולא שנה מפני שההלכה הצרופה מורה אחרת, והבין בשכלו כי אין הדור גדול יותר, מאשר לקים את המצוה בדיוק כפי אשר נצטוה, מבלי להחסיר או להותיר.

כך גם היה הרב מפוניבז', אמר הרב שך בהספדו אודותיו. שבחו הגדול היה שלא שנה מהקו של אבותיו ורבותיו אף לא לטיבותא. הוא בנה את הישיבה הקדושה, ישיבת פוניבז', כמתכנת וכמסרת היכלי הישיבות המפארים בליטא; גרודנא, מיר, וואלוז'ין, ללא שום שנוי, וללא שום זיוף. לא חפש לשכלל, להדר ולפאר יותר ממה שקבל מאבותיו ורבותיו, מיסדי עולם הישיבות.

הרב שך ספר, כי יודע הוא באפן אישי, שפאשר הקים הרב מפוניבז' את הישיבה בארץ הקדש, הוא קבל לא אחת הצעות מגורמים ידועים שיצרו למסגרת הלמודים בישיבה למודי חול למיניהם. בתמורה הבטיחו לו ממון מלא של תקציב הישיבה, עמו היה יכול להחזיק את הישיבה מבחינה כלכלית בשובה ונחת כל השנים, מבלי שישתרגו על צוארו חובות עצומים. אך הרב החזיק בדעתו, ודחה את אותן הצעות מפתות בשתי ידיים, ולא רצה אפלו לשמע על כך. רצונו היה אחד ויחיד, להקים ישיבה קדושה על טהרת הקדש, ללא כל שנוי מהמסרת.

נקדה זו של שמירת המסרת, שמור ההנהגה וניחוח הוד הקדומים מהדורות שלפנינו, היתה בנפשו של הרב מפוניבז', ודבר על כך בהתפעלות רבה.

אבי מורי זצ"ל ספר, כי פעם הזמינו את הרב מפוניבז' למסר שיחה בפני ילדי תלמוד תורה צעירים. לאחר השיחה שרו הילדים כמה נגונים מעוררים, והרב התרגש עד דמעות. אחר כך הסביר את פשר התרגשותו: "אני מתרגש לראות כי נצח ישראל לא ישקר". כשאני הייתי בחיך בגילם לפני עשרות שנים בליטא, גם כן שרו ממש את אותם נגונים... כלל ישראל לא מחדשים דבר! עברו שנות דור, עוד דור ועוד דור, ועדין נשאר אותו הדבר...".

מספר על הגאון רבי ליב מאלין זצ"ל, ראש ישיבת 'בית התלמוד' בארצות הברית, כי בקשו ממנו פעם לעשות איזה שהוא שנוי קל בסדרי הישיבה, ושכנעו אותו כי השנוי ייטיב עם הבחורים. אך רבי ליב התנגד לכך נחרצות, ואמר:

"כשם שמצות תפלין עוברת במסרת ברורה דור אחר דור ממעמד הר סיני בלי שום שנוי, וגם אם כעת יבוא מאן דהו ויזכיר לנו ברורות – כי צורת התפלין אמורה להיות אחרת, נתעלם ממנו. כיון שמצוה זו קבלנו מאבותינו ואבות אבותינו בכל הדורות עם כל פרטיה ודקדוקיה.

כך גם אמורה להיות הגישה שלנו בנוגע לצורת הנהגת הישיבות ואפן; הלוא יש לנו מסרת ברורה כיצד הנהיג רבי חיים מוואלוז'ין את הישיבות ישיבת וואלוז'ין, וכיצד קבע שתהיה צורתה וסדריה, וממנה לא נזוז! גם כאשר שכנעו אותנו כי השנוי ישפר משהו או יועיל למישהו, היות והמסרת יש לה מקום עקרי וחשוב בכל ענייני הדת. גם כאן עלינו לנהג בדיוק רב על פי מה שמסרו לנו מבלי לשנות".

ידועה לשונו של גאון הגאונים רבנו אליהו מוילנא זצ"ל, בפרוש משלי על הפסוק: "אל תסג גבול עולם אשר עשו אבותיך" (כב, כח): "...אתה לא תחדש שום גדר ושום דבר בדרכי ה' אלא תלך בעקבי הצאן...".

שלמה המלך לא מדבר כאן על מי שמחדש לגרועותא. אדרבה, מדבר כאן על מי שמשתוקק לסגת מגבול אבותיו לנטות לצד ימין ולא לצד שמאל חלילה, וחפץ הוא להציב לעצמו גדר חדש בעבודת ה' יתברך, אשר לדעתו ייטיב את דרכיו וארחותיו. אף על פי כן הוא מזַהר ועומד על ידי שלמה המלך "אל תסג גבול אשר עשו אבותיך". אל תחדש שום גדר! אל תשנה שום דבר! לך בעקבי הצאן!

יתכן אדם בקי בכל הש"ס וארח חייו יהיו כמו גוי גמור?

המסרת אינה רק תוספת מעלה, אלא היא הכרחית וחיונית לכל לומד תורה ועובד השם, בלעדיה חסר לאדם חלק נכר בתורתו ובעבודתו הרוחנית. הדברים אמורים הן במסרת דרכי הלמוד, הן במסרת ההלכה, הן במסרת האמונה – שמבססת כלה על מסרת, ואף בכל מנהג והנהגה. חובה עלינו בני הדורות האחרונים לשמר על כל מה שמסרו לנו אבותינו ורבותינו בזירות יתרה מבלי לשנות.

כל חקי התורה לרבות פרושיהם, כונותיהם, מנהגיהם וסודותיהם, נמסרו לנו בקבלה איש מפי איש עד משה רבנו. רבותינו הגדולים חכמי התלמוד לא אמרו מעולם דבר שלא שמעו מפי רבותיהם. אמנם נתנה רשות לכל תלמיד ותיק לחדש בתורה כפי דעתו, אולם כל החדושים אמורים להיות מבססים על יסוד המסרת. אך

כשיש שנוי כמלוא נימה ממנו, מאבדים את כל הקשר הישיר שלנו שמשתלשל דור אחר דור ממעמד הר סיני.

ראיתי לשון נוראה שכתב בעל ה'הפלאה', הגאון הקדוש רבי פינחס הלוי הורביץ זצ"ל, בספרו 'פנים פתוחות' על התורה (פרשת ויחי מת, טו) כך: "...כי אי אפשר לאדם מצד חכמתו להפיר את בוראו עד שיעבד בתחלה מצד קבלת אבותיו...".

אדם שלא קבל מסרת אבותיו, חסרה לו בעצם הכרת בוראו. נורא!

ידידי המחנך הרה"ג רבי אברהם שרת שליט"א, שמע פעם מהגאון רבי משה שפירא זצ"ל, מגדולי בעלי המחשבה בדורנו, דברים נוקבים בענין זה, בלשון זה:

"יכול אדם לקחת עמו את כל פרכי הש"ס, להטלטל למדבר רחוק, ושם לשבת ולהגות על תלמודו ללא הרף, בשקדנות עצומה, כשהוא מנתק מהבלי העולם ורחוק משאון העיר. לשוב לאחר כמה שנים גאון עולם, מרא דכלא תלמודא ממש, ובכל זאת התנהגותו וארח חייו עלולים להיות כמו גוי גמור! כי הוא לא קבל את תורתו מרבו! כל חכמתו העצומה נטלת הכונה וחסרת מסרת! למוד כזה אין לו קיום בעם היהודי שמבסס כל פלו על מסרת".

מרון הגאון הצדיק רבי ירוחם לינוואויץ זצ"ל, משגיח ישיבת מיר, בספרו 'דעת תורה' (במדבר עמוד צ) מעיד על עצמו במפרש: "כי מעולם לא עושים אנחנו שום דבר שלא קבלנו מרבותינו זכרונם לברכה...".

כך גם תלמידו הגדול, מרון הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, הלך בדרך רבו. כפי שספר לי אחד התלמידים, כי בצעירותו כשילמד

בישיבת מיר, שם לב פי על פי רב לפני שרבי חיים מתחיל למסר את שיחתו הקבועה הוא ממתין דקה או שתים.

פעם הספיר רבי חיים את פשר ההמתנה הזאת; באותן דקות הוא מעביר במחו במהירות את כל תכן השיחה שעומד הוא למסר מתחלתה ועד סופה,

ובוחן אותה בדקדקנות אם אכן רבו רבי ירוחם היה מסכים אתה, ורק פאטר הנו בטוח בהשערתו פי הדברים היו מתישבים על לב רבו, היה מתחיל להרצותם.

פניני פרשת השבוע

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'פניני פרשת השבוע' הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

חלפו כמה שעות, והנה הרב קובלסקי ניצב בפתח ביתו של אותו יהודי, וארבעת אלפים דולרים, שטרות מגוהצים ומזומנים, בידיו. האיש הודה מעומק לבו על המאמץ, אבל לא הצליח להתאפק מלשאול: 'מה השתנה תוך כמה שעות? הרב מצא אוצר או משהו?'

לפרשת שלח - עבודת ה'

ועבדי כלב... (י"ד, כ"ו)

אחד הדברים שהכי קשה לעשות בהם שינוי, הוא ההרגל. ההרגל - כשמו כן הוא, דרכו הרגילה של אדם לחיות, לפעול ולהתקדם. למעשה, כל החיים שלנו מורכבים ממסכת של הרגלים: הרגל באיזו שעה הולכים לישון ובאיזו שעה קמים, הרגל היכן מתפללים ובאיזו שעה, הרגל מה אוכלים, מתי ואיפה, הרגל כיצד נוהגים בכל תחומי החיים. רוב בני האדם שונאים שינויים שוברי שיגרה, מתקשים להתמודד עם הרגל שמשתנה. על ההרגל מורכב בסיס החיים שלנו, ואנו פועלים לפיו.

בהתאמה, תהלוכות החיים שלנו ורמתנו הרוחנית, תואמות להרגלים שלנו. יהודי שמתרגל להתפלל מוקדם ולבוא מבעוד מועד לתפילה, ייקל עליו להתפלל כראוי ובכוונה. אדם שכמעט אינו יוצא מסביבת מגוריו הקרובה, בדרך כלל אינו מתקשה הרבה בשמירת עניו. גם אדם שאינו מבלה הרבה בין יושבי קרנות - יוכל להיזהר די בקלות מלשון הרע, ואדם שהרגלו וסדר יומו חובקים שעות ארוכות של שהות בבית המדרש - בדרך כלל יתעלה בתורה.

הבעיה מתחילה כשיש משהו שמחייב אותנו לשבש את ההרגל. שמחה משפחתית בעיר מרוחקת, צורך ברופא במקום זר ומנוכר, או - כמו שכולנו חווים עתה - קשיים בתפעול בתי הכנסת ובתי המדרש. פתאום, כל ההרגלים משתבשים, ואנו מתקשים להתמודד מול המשימה: לצלוח את שינוי ההרגל הזה תוך התקדמות רוחנית, ולא נסיגה חלילה...

להמחשה, נדגים יהודי המשתתף בשיעור יומי קבוע, ובשל שמחה משפחתית עליו להיעדר. הוא עלול להחמיץ דף גמרא יקר, אלא אם ייערך ויצטייד בשיעור מוקלט, ואז יקשיב לשיעור בדרכו. כל עוד הוא בבית המדרש - הוא האחרון שיחמיץ את השיעור, אולם כשהוא מוכרח לצאת - הוא נדרש לכוחות נפש מיוחדים כדי לעמוד בהספק השיעור היומי. כך גם אדם השומר עניו ופיו בימים כתיקונם, כשלתעמק מוטל עליו להמתין במקום זר ומנוכר, בזירה רוויית נסיונות - יתקשה לעשות זאת.

אז מה הפיתרון? כיצד מתמודדים מול שבירת שגרה ושינוי הרגל? איך ממשיכים קדימה ולא נסוגים?! התשובה היא שזה עניין של תפיסת עולם, של התבוננות ומחשבה על תפקידו של היהודי. טעות היא לחשוב שכל תפקידנו הוא להיות יהודים טובים בתנאים מיטביים ובימי שגרה, כי ברור מלכתחילה שכל יהודי מסדר את שגרת חייו כראוי. תפקידנו עמוק בהרבה:

תפקידנו הוא לפתח תפיסת חיים של 'עבודת' לבורא עולם. של שעבוד לרצונו, התבטלות לדרישותיו, כניעה מוחלטת להוראותיו. כשאדם הוא 'עבד' בכל מהותו, בטל ומבוטל לרצון הבורא, חייל מסור של אבא שבשמים - תפיסת החיים הזו מובילה אותו, שומרת עליו ומחזיקה אותו היטב גם כאשר השגרה נשברת וההרגלים משתבשים. יהודי שהוא עבד של ה' - אינו זקוק לשגרת חיים או לתנאים טובים כדי להמשיך להיות עבד. הוא עבד וזהו, ועל כך גאוותו ושמחתו!

בימינו אין עבודת כמשמעותה ההיסטורית, אולם כשנתבונן במושג 'עבד' של פעם - נגלה כי מדובר באדם נטול תנאים וזכויות, אדם שבכל תנאי חיים ובכל מצב מחוייב לעבוד כמצוות אדונו, בלי יכולת להתנגד או לטעון אחרת. ברצות האדון תהיה לו שגרה, וברצותו - כל ימיו מהומה. ועדיין, הוא נותר בטל ומבוטל לדעת אדונו, משרת אותו בנאמנות!

פרשת השבוע מגלה לנו רז זה, מציידת אותנו בסוד הזה, בעזרתו יוכל יהודי להתגבר על כל קושי ושיבוש. הנה, כלב בן יפונה, התמודד עם קושי בלתי נתפס: הוא יצא עם 11 חברים למסע בארץ זרה, 10 מהם מוציאים את דיבת הארץ ומלינים עליה, איך הוא יכול להתמודד מולם? מנין לו הכוחות לעמוד בגבורה מול כמעט כל חבריו ולהסות את דברי הבלע שלהם?

משיבה לנו התורה: 'ועבדי כלב, עקב היתה רוח אחרת עמו'. לכלב בן יפונה היתה נוסחה מנצחת, רוח אחרת. הוא היה 'עבד' בכל מהותו, בטל ומבוטל לרצונו של בורא עולם. העובדה שכמעט כל חבריו פועלים בדרך מסויימת, אינה מחייבת אותו. כי הוא עבד בכל מהותו, כנוע לתכתיבים של בורא עולם,

לא סוטה מהם ימין ושמאל.

לפיכך שכרו מובטח להיכנס

לארץ ולרשת חבל אדמה מבוקש, כי בורא עולם משלם טוב לעבדיו, משלם שכר רב לבטלים למרותו!

הבה ניקח עימנו את המסר הזה, לכל תחומי החיים. בכל פעם שהשגרה משתבשת, שהחברה קובעת מוסכמה, כשיש לנו קשיים כלשהם - ניזכר שאנחנו עבדים. עבדים. אנו גאים בהיותנו עבדים, משרתים נעלים של בורא עולם. ככל שנסגל את המחשבה הזו, את תפיסת החיים הזו - כך נזכה לעמוד בגבורה מול כל נסיון ושיבוש הרגל, כך נזכה שבורא עולם יעניק לנו מטובו שפע השמור באוצרותיו לעושי רצונו בכל תנאי ומצב!

מי ברשימה הסודית?...

היה זה בשעת לילה מאוחרת, כשנשמעה נקישה מהוססת בדלת ביתו של זקני, הגה"ח רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל [ויהיו הדברים לעילוי נשמתו]. הרב קובלסקי קידם את הנוקש במאור פנים, והלה סיפר כי הגיע לבקש הלוואה בסך כ-\$4,000. סכום זה נחשב באותם ימים כהון רב, והרב קובלסקי נאלץ להשיבו בשלילה.

הלילה חלף, ולמחרת בשעת בוקר נפעם אותו יהודי לשמוע כי הרב קובלסקי מחפש אחריו משעת בוקר מוקדמת. כשנפגשו, ביקש הרב קובלסקי לוודא מהו הסכום הדרוש להלוואה ולמשך כמה זמן. 'ארבעת אלפים דולר', שב הלה ואמר, בעודו מהרהר אולי הרב קובלסקי מצא מטמון באישון ליל. הרי רק אמש ראה את הסכום הנכבד הזה כלמעלה מכוחותיו, והנה שוב מבקש הוא לדעת בכמה בדיוק מדובר ולא יזו תקופה...

חלפו כמה שעות, והנה הרב קובלסקי ניצב בפתח ביתו של אותו יהודי, וארבעת אלפים דולרים, שטרות מגוהצים ומזומנים, בידיו. האיש הודה מעומק לבו על המאמץ, אבל לא הצליח להתאפק מלשאול: 'הרי מלכתחילה, כשפניתי אליכם, השיב לי הרב שאינו יכול לסייע. מה השתנה תוך כמה שעות? הרב מצא אוצר או משהו?'

'אספר לך סיפור, וכבר תבין...' - השיב הרב קובלסקי, וסיפר: מעשה ביהודי שעמד חסר כל לפני נישואי בנו, ונסע אל הרה"ק מלובלין זי"ע לבקש את עצתו וברכתו. הרבי כתב עבורו המלצה חמה, ונתן לו אותה באומרו: 'קח את ההמלצה וסע לעיירה ראדושיץ. הראה את ההמלצה הזו ליהודי הראשון שתמצא, וישועתך קרובה לבוא!' - פסק הרבי, הוסיף כמה מילים מסתוריות ונפרד ממנו לשלום.

היהודי לא שואל שאלות, ונוסע לראדושיץ. הוא מגיע לבית הכנסת המקומי, שם - בין בטלני העיירה, הוא מוצא את הרה"ק רבי ישכר דב מראדושיץ זי"ע, שהסתיר את גדלותו הרוחנית וכונה באותם ימים 'בערל בטלן', על שם היותו יושב בין בטלני העיירה. הוא היהודי הראשון אותו הוא מוצא, ובאין אומר ודברים - הוא פשוט מגיש לו את המכתב. רבי ישכר דב קורא את המכתב בהתרגשות, אולם נאנח ומשיב:

'הלא תדע, רבי יהודי, כי למרות רצוני לעשות רצון צדיק, אני לא מתאים. ראשית - הלא הנני בטלן העיירה, ואתה ראוי למישהו מוצלח ממני. ושנית - רק אמש סיימתי סיבוב על פתחי נדיבים, והוזהרתי לא לשוב בשנה הקרובה...'

'טעות בידך!' קובע מיד היהודי הזר. 'הרבי אמר לי לנסוע לראדושיץ, ולהגיש את המכתב ליהודי הראשון שאפגוש. הרבי לא אמר לוותר לו אם הוא נחשב לבטלן, או אם כבר גייס כסף למטרה אחרת... מה שכן, כשנפרדתי מהרבי

הוא לחש לי עצה מסתורית: שאם היהודי הראשון שאפגוש יסרב לבקשתי, אגיד לו בשם הרבי שהוא לא ברשימה!

'לא ברשימה?' שאל רבי ישכר דב בבהלה. 'מה?! באיזו רשימה הרבי אמר שאני לא נמצא?!'

'יש רשימה למעלה, בשמים', ציטט היהודי בשם הרבי מלובלין, 'בה רשומים היהודים שהקדוש ברוך הוא רואה בהם שלוחים שלו, מסורים למענו, מוכנים לפעול ככל אשר ידרוש מהם בכל תנאי.

ליהודים הללו הוא שולח משימות, כמו לסייע לנזקקי

עמו. לא כולם זוכים להיכלל ברשימה, רק יחידי

סגולה זוכים להימנות עליה. הרבי אמר לי, אם

היהודי הראשון שתפגוש יסרב לסייע לך – תגיד

לו שבכך הוא מוציא את עצמו מהרשימה...'

שמע רבי ישכר דב, וחרדה אחזה אותו. יש

רשימה מצומצמת למעלה, והוא לא יכלל בה?

לכך אינו יכול להסכים. 'בוא, בוא אחריי', אמר,

וניגש לביתו של אחד מעשירי העיירה. הוא פתח

בהתנצלות כי הוא חורג מהתחייבותו לא לפנות

אליו בשנה הקרובה עקב מכתב חריג מהרבי הקדוש

מלובלין, והעשיר - בשומעו כי הרבי מלובלין מעורב

בעניין - ניגש מיד לכספת, שלף את מלוא הסכום הדרוש

לחתונה והגישו ליהודי שלפניו.

הם יצאו יחדיו מבית העשיר, כשהיהודי הזר אינו מוצא מילים להודות לרבי

ישכר דב. ואילו רבי ישכר דב משיבו: 'אינני זקוק לתודות, הלא רק בזכותך

אני זוכה להישאר ברשימה... הרי לולא התעקשותך כלפיי, הייתי מתעלם

ממשימה שהטיל עליי הבורא, ונמחק מהרשימה שלו! הצלת אותי, נתת לי את הזכות להישאר מסור לבורא עולם, לבטל את רצוני לדרישותיו, עליי להודות לך!'

ככל הסיפור הזה סיפר הרב קובלסקי לבן שיחו, והסביר: 'אמש, אחרי ששלחתך מאוכזב, נזכרתי בסיפור זה. כל הלילה התהפכתי על משכבי,

נשלחה לי 'משימת ביצוע' שמימית, והתעלמתי?! הרי יתכן

שבכך אני מאבד את מקומי ברשימה! לפיכך עם שחר רצתי

לחפש אחרך, לשמוע פרטים מדוייקים ולפעול עבורך,

כדי להישאר ברשימה המיוחדת של מקיימי שליחותו

של בורא עולם!'

סיפור מופלא זה, פותח לנו צוהר לעולמם של עבדי ה'

ולמעלתם הייחודית. הנה כי כן, כל יהודי בוודאי נדרש

לעשות חסד, לפי כוחו ויכולותיו. אולם ככל שיהודי

מסגל לעצמו חשיבה של 'עבד', של התבטלות לבורא

עולם, הוא מכניס לחייו מימד של שליחות, של רצון

לפעול בכל כוחו - וגם למעלה מכוחו, כדי לעשות רצון

אדונו!

ומי שזוכה בכך - הוא ברשימה. ברשימה הנעלית,

הנשגבה, של יחידי הסגולה שהם חיילים של בורא עולם

בעולם הזה, נתונים למרותו המוחלטת, מתבטלים לגמרי

לרצונו. הוא זוכה לקרבת ה' ייחודית, למעלה רוחנית נדירה. כי

הוא לא עוד יהודי שעושה רצון ה', הוא עבד שלו, הוא בטל אליו.

וככל שנסגל את תפיסת החיים הזו - כך ייקל עלינו לעמוד בכל נסיון, בכל

אתגר, בכל משימה שבורא עולם מעמיד לפתחנו. כן, גם אם השגרה

משובשת, גם אם החיים אינם רגילים, גם אם נראה כי חסד כזה או אחר גדול

מכפי מידותינו - נצליח לעמוד באתגר ולעשות נחת רוח לבורא עולם, כי ה'

הוא מלכנו, ולו אנחנו עבדים!

ווארטים וסיפורים

ווארטים קצרים וסיפורים נפלאים, לשולחן השבת והחג | הרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א

ממילא זה כבר לא היה 'בידו' עד שחזרה להם שוב הזכות לכבוש לאחר ארבעים שנה שמתו כל יוצאי מצרים.

ט א-ב. וידבר ה' אל משה בשנה השנית ויעשו בני' את הפסח במועדו.

ופרש' במועדו אף בשבת. והתורה חידשה את זה בשנה השנית ע"פ שבת

פז: שפסח חל בשבת כי הקמת המשכן היתה באותה השנה בא' ניסן שחל

ביום ראשון. וממילא יד ניסן יום הקרבת הפסח חל בשבת. והקשה המשך

חכמה, א"כ אמאי הסתפקו בני בתירא בפסחים סו. האם פסח דוחה את

השבת הרי להדיא איתא בתורה שעשו את הפסח במועדו והמועד שם היה

שבת, ואת מה שכתוב מפורש בתורה הם וודאי לא שכחו? וי"ל ע"פ פסחים

נ: בתוס' ד"ה מאליה, דאיתא שם דמי שאין לו קרקע פטור מקרבן פסח.

והנה איתא בשבת קלא. דמזוזה וציצית אינם דוחים את השבת כי יכול

להפקירם. וא"כ גם את הקרקע יכול להפקיר וא"כ לא ידחה שבת וכל מה

שדוחה זה רק בזמן שהיובל נוהג שאז א"א להפקיר את גוף השדה כי זה

חוזר ביובל וזה גופא היה ספקם של בני בתירא. עוי"ל שבזמן המדבר

כשהקריבו פסח בשבת היה וודאי שהבהמה לא טריפה, וכדאיתא במדרש

(הובא בשבת כב. תוס' ד"ה וכי) שהענן היה יודע מה קורה בגוף הבהמה

כרנטגן. וזה בני בתירא הסתפקו שמא רק במדבר פסח דחה שבת, משא"כ

היום שזה מוכרע רק ע"פ רוב אולי לא ידחה את השבת.

ט ו. ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח וכו'

ויקרב לפני משה ואהרן ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש

אדם למה נגרע וגו'. יש להקשות דהפסוק מתחיל ויקרבו לפני משה ואהרן

וממשיך ויאמרו אליו והיינו אל משה ויש להקשות הלא הרי היו כאן שניים,

גם משה וגם אהרן? ועו"ק דהא הם אמרו להדיא שהם היו טמאים לנפש

אדם אז למה שאלו למה נגרע, הא הם טמאים? וי"ל ע"פ מה דאיתא בסיפרי

בפרשתנו פיסקא ז דאפש"ל ק"ו דקרבת פסח בא בטומאה מפרה אדומה

שבאה בטומאה כי היו מטמאים את הכהן השורף את הפרה, וזו היתה

טענתם. ובעקרון היה אפשר ליישב שפרה היא חוקה. אבל מצינו במדרש

עו"פ ויקחו אלך פרה אדומה לך אני מגלה טעמה של פרה ולאחרים חוקה.

לפי"ז נמצא שלגבי משה אינה חוקה, ולכן האנשים אמרו אליו למשה למה

נגרע הרי ילפינן מפרה שבאה בטומאה, אבל לאהרן לא יכלו לטעון כי אהרן

ווארטים לפרשת בהעלותך

ח ג. ויעש כן אהרן. אומר רש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. ידועה

השאלה מדוע שישנה אהרן מציווי ה', ומה השבח שלא שינה? וי"ל ע"פ מה

שמובא במגילה כא: בעניין ג' קרואים בקריאת התורה שביום חול מבואר

שם בגמ' שלכל אחד יש עדיפות על השני, לראשון בגלל שהוא הראשון והוא

הכי חשוב. לשני יש עדיפות בגלל שמצינו במנורה שהנר האמצעי הוא

החשוב כי כולם מכוונים אליו, והשלישי ג"כ הכי חשוב כי מעלין בקודש

ואין מורידין. וא"כ י"ל כשאהרן הטיב את הנרות הוא כיוון את כולם לנר

האמצעי ע"פ ציווי ה' ועי"ז הוא מראה שהשני חשוב מכולם והוא בכך מוריד

את ערכו כי אהרן הכהן עולה ראשון לתורה וע"י פעולתו הנוכחית הוא

מגלה שהראשון פחות חשוב ורק האמצעי חשוב ואעפ"כ אהרן עשה זאת

וזהו מלמד שלא שינה. חנוכת התורה.

ח ח. ולקחו פר בן בקר וגו' ופר שני בן בקר תיקח לחטאת. פרש"י שהפר

הראשון היה עולה וכו' והוא קרבן ציבור בע"ז. ויש להקשות (כה"ק הגמ'

בזבחים פט:) הא רש"י בויקרא ה ה הרחיב בטעם שחטאת קודמת לעולה

משום שקודם מרצים אח"כ נותנים מתנות ולא להיפך, וא"כ קשה למה כאן

הקדים מתנות (עולה) לריצוי (חטאת)? וי"ל דהנה איתא בקידושין שמחשבת

ע"ז הקב"ה מצרפה למעשה, ועולה כידוע מכפרת על המחשבה, וכפרה צריך

רק בע"ז שרק אז נאמר שמחשבה כמעשה, וכאן נתינת העולה הוא על ע"ז

ולכך כיוון שהעולה כאן מכפרת לכן נותן זאת קודם החטאת, וזה מה שכותב

רש"י ולקחו פר בן בקר והוא עולה שהוא קרבן ציבור לע"ז.

ט א. וידבר ה' אל משה בשנה השנית לצאתם ממצרים. וברש"י שזאת השנה

היחידה שהקריבו פסח במדבר. והקשו בתוס' קידושין לז: מה הטעם

שהקריבו רק באותה השנה? ועי"ש. ועוי"ל, אומר הסטיפלער, שקרבן פסח

חייבים רק מי שיש לו קרקע בארץ ישראל, ובשנה השנייה זה היה נקרא

שיש להם קרקע בא"י שהיתה מוחזקת להם מאבותיהם דאר"י מוחזקת

מאבותיהם, מלבד קנין פירות שעדיין לא היה להם, ואף שעדיין לא נכנסו

לארץ, היו רשאים לכבוש אותה והקב"ה הרי הבטיח שיכבשו, וקיי"ל כל

שבידו הוי דבר שבא לעולם. אבל אחרי הפסח בשנה השנייה זה היה אחרי

חטא המרגלים שהיה בט' אב (תענית כט.) ואז נגזר שלא יזכו להיכנס לארץ,

יאמר להם שפרה היא חוקה, משא"כ למשה שלו לא היתה חוקה. אהל תורה קאצק.

ט ח. עמדו ואשמעה מה יצווה ה' לכם. הפסוק מדבר על טמאים שבאו לשאול את משה רבינו איך יקיימו את הפסח. ענה להם משה עמדו ואני אבדוק מה ה' מצווה לכם. וקשה מה זה ה'עמדו' הזה, הא בכל מקום אחר כמו למשל אצל בנות צלפחד לא אמר עמדו אלא: ויקרב משה את משפטן לפני ה'. מתרץ המשך חכמה, כיון שמשה היה יושב במשך היום במחנה לוייה ושם היה מקבל את הקהל הרב, ורק כשדיבר עם הקב"ה היה נכנס לאהל מועד, כדכתיב ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו. א"כ על כל השאלות משה נכנס בלי שום חשש, כי השואלים לא היו טמאים. אבל כאן משה חשש שמא הטמאים יכנסו עמו וזה אסור, ולכן א"ל עמדו ואני אלך לשמוע מה יאמר ה'.

ט יא. על מצות ומרורים יאכלוהו. בהגדש"פ אנחנו מביאים את דברי הלל שהיה כורך מצה ומרור לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלו. רבים תמהו למה הלל למד את הדין שלו מפרשתנו שהוא פסח שני, ולא מפרשת בא דכתיב שם בעניין פסח ראשון ואכלו את הבשר בלילה הזה וכו' ומצות ומרורים יאכלוהו. מתרץ האדמו"ר השר שלום מבעלז: הנה יש להקשות מה זה התוספת שיש במצווה הזאת יותר משאר המצוות ומה היא 'לקיים מה שנאמר' הרי לא מצינו כזה נוסח בשום מצווה. אלא מה, אנחנו היום (כשאומרים ההגדה) לצערנו נמצאים בפסח ראשון ועדיין לא נבנה ביהמ"ק, ואנחנו מתפללים לקב"ה שנזכה לקיים מה שנאמר ב'פסח שני' על מצות ומרורים יאכלוהו היינו שנזכה לפסח שני, וזה מה שאומרים בפסח ראשון שנאכל בפסח שני לקיים על מצות ומרורים וכו'. והקשה עליו ה'שואל

ומשיב' הא כל ישראל לא נידחים לפסח שני. ותירץ האדמו"ר זצ"ל שעל כזה מקרה שנבנה ביה"ק בין פסח ראשון לפסח שני כותב הירושלמי בפסחים פ"ט שכן נידחים לפסח שני.

י לג עד יא ד. ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים וגו' והיו העם כמתאוננים וגו' ויאמרו מי יאכלנו בשר. מה קרה כעת אחרי שלשת ימים שהתורה מדגישה את הזמן הזה שנזכרו לבקש בשר, היכן הם היו כל השנה האחרונה ששהו בסיני והיכן היו בג' ימים מאז שיצאו. תשובה: הנה בחולין טז:

איתא שמאז שהוקם המשכן עד כניסתן לארץ ישראל נאסר עליהם בשר תאוה והותר להם רק בשר שלמים. כלומר, כל האפשרות לאכול בשר היתה רק אם יקדישו לשלמים ויקריבו ואז יאכלו, כי שלמים נאכלים לבעלים. וא"כ כל עוד שחנו יכלו להקדיש את הבהמות לשחוט ולאכול, וגם כשנסעו עדיין היתה להם אפשרות לאכול יומיים אחרי ההקרבה כי שלמים נאכלים לשני ימים ולילה, אבל ברגע שעברו 3 ימים, ועדיין לא הוקם אוהל מועד מחדש, ואין היכן להקריב, וא"א לאכול בשר, הם התחילו להתלונן מה יהיה עם הבשר.

יא ד. מי יאכלנו בשר. יש להקשות הלא טעם המן היה משתנה למה שרוצים, אז על מה הם התלוננו שיחשבו על טעם הבשר ויקבלו את זה? וי"ל שמצינו שנאמר על המן שטעמו כצפיחית בדבש והיינו שטעם המן תמיד נשאר בו גם טעם של דבש ולמשל כשחשב על דגים הרגיש בזה דגים עם טעם של דבש וכן הלאה. והנה מצינו בחז"ל שטעם הדבש פוגם את טעם הבשר וכן נפסק בשו"ע יו"ד קג ד. שבשר בדבש דינו כנותן טעם לפגם, וזה טענו ישראל אנו רוצים להרגיש טעם בשר וזה אין לנו במן שיש בו גם טעם הדבש שפוגם בטעם הבשר. ישועות יעקב.

יא ד - ה. ויאמרו מי יאכלנו בשר, זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חינום. אומר רש"י חינום מן המצוות. ויש להקשות מה הקשר כאן מצוות, הא הם טענו שאכלנו בעבר דגים בחינום? וי"ל שמצינו בב"ק עב. שרבא שאל מרב נחמן שאלה והשיב לו, ולמחרת התנצל רב נחמן שאתמול לא ענה כהלכה והתשובה אחרת, והוסיף רב נחמן שאתמול לא ענה כהלכה כי היה שרוי

בתענית ולא אכל בשר לכן לא יכל לענות כהלכה. הרי לנו שע"י אכילת בשר עונים כהלכה, וכ"ה בעירובין סד סה. וא"כ י"ל שזהו מה שאמרו ישראל זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חינום ואז לא היינו צריכים בשר כי היינו חינום מהמצוות ועדיין לא קיבלנו את המצוות, אבל כעת שקיבלנו ע"ע עול תורה ומצוות, מי יאכלנו בשר, הלא אנו זקוקים לזה. קהלת משה.

יא כח. ויען יהושע ויאמר אדוני משה כלום. ויאמר לו משה וגו' מי יתן כל עם ה' נביאים. בביאור פלוגתת משה ויהושע י"ל ע"פ ב"ב עה. דשם איתא פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני הלבנה. והכוונה דמשה ס"ל כהחמה שאפשר ששני מלכים ישתמשו בכתר אחד, ולכן אמר מי יתן כל עם ה' נביאים, אבל פני יהושע כלבנה שבבריאת העולם טענה אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד ולכן אמר אדוני משה כלום כי כולם מקבלים את כוחם ממשה בלבד. רוח חיים לרבי חיים מוולאז'ין.

יא כח. אלדד ומידד מתנבאים במחנה. אומר רש"י שהתנבאו ש'משה מת ויהושע מכניס את עם ישראל לארץ'. אומר הגאון, הנה לקמן פרק כ פסוק יב. הקב"ה אמר למשה שהטעם שמשה לא יכניס את בני"י לארץ כי משה לא דיבר לסלע אלא היכה אותו, ואם משה היה מדבר אל הסלע, אזי אלדד ומידד לא היו מתנבאים שמשה מת ויהושע מכניס, כי משה היה מכניס וזמ"ש מילה בסלע (משה יאמר מילה לסלע) משתקותא בתרין (משתיק שתיים, אלדד ומידד).

יב ג. והאיש משה עניו מכל האדם אשר על האדמה. השל"ה אומר שיש כאן רמז מיוחד בפסוק והוא ע"פ מה שמצינו בתורה שלשה ענווים משה אמר ונחנו מה, אברהם אמר ואנכי עפר ואפר, ודוד אמר אנכי תולעת ולא איש, ומשה היה עניו מכולם כי אברהם המשיך עצמו לעפר, דוד לתולעת ומשה אמר אני כלום. וזהו עניו מכל האדם. אד"ם ר"ת אברהם, דוד, משה, והיינו שמשלושתם משה הכי עניו.

יב ח. פה אל פה אדבר בו. יש להקשות הנה כידוע אהרן ומרים דיברו במשה ע"ז שפרש מאשתו, והקב"ה אומר להם פה אל פה אדבר בו, יש להקשות מה הקב"ה עונה להם בזה שפה אל פה אדבר בו? וי"ל דמצינו בברכות כ: דבעל קרי אסור בדברי תורה אבל בהרהור מותר וילפינן לה ממתן תורה דכתיב ביה אל תגשו אל

אשה ושם היה דיבור ושומע כעונה אבל הרהור בעלמא מותר. והנה נבואה בעלמא היא רק חזיון ואין בכך דיבור ונביא רגיל לא צריך לפרוש מאשתו כשהוא מדבר עם הקב"ה, וזו היתה טענת אהרן ומרים שכיון שנבואה היא רק הרהור לא היה למשה לפרוש מאשתו כיוון שנבואה היא רק הרהור ובעל קרי מותר בכך, וע"ז אמר להם הקב"ה עבדי משה פה אל פה אדבר בו, וכיון שכך יש לו דין של שומע כעונה והוי כדיבור ולכך הוא צריך לפרוש. רבי דב דיסקין.

יב י. והנה מרים מצורעת כשלג ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת. יש לעיין מדוע אהרן לא נענש ונהיה מצורע, הא שניהם דיברו במשה כדכתיב ותדבר מרים ואהרן במשה, ואף אם נאמר שויפן אהרן הכהן שנפנה מצרעתו והיינו שהיה מצורע ונתרפא מיד כמבואר בחז"ל והוא בגמ' בשבת צז. ג"כ קשה למה הוא נתרפא מיד והיא לא? וי"ל ע"פ ערכין טו: מה תקנתם של מספרי לשה"ר אם ת"ח יעסוק בתורה. ולפי"ז מובן היטב דאהרן שהיה יכול לעסוק בתורה לכן נתרפא מהנגע מיד אבל מרים שלא יכלה לעסוק בתורה עדיין היתה מצורעת. כרם חמד.

יב יג. ויצעק משה אל ה' לאמר קל נא רפא נא לה. רש"י אומר שהתפלל תפילה קצרה כדי שלא יאמרו ישראל על אחותו מאריך בתפילה ועלינו לא. וקשה הרי על בני"י התפלל משה ארבעים יום? וי"ל הנה החפץ חיים מחשבן שאפשר לומר מאתיים מילים בדקה, ובחשבון 40 ימים ולילות שמשה היה בשמים והתפלל על עם ישראל זה יוצא שהספיק 11.520000 מילים, והנה מובא במשך חכמה בפרשת בא שעם ישראל ביציאת מצרים מנו כשני מליון איש ו. 11.520000 מילים לחלק ל 2.000000 יוצא 5 מילים עבור כאו"א.

מתיקות השבת

פנינים וסיפורים בענייני השבת, מתוך הספר 'ומתוק האור' - שבת הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א

התחיק הנהג והשיב לרב: "אין צרך לחשש. מכונית זו אינה שונה משאר המכוניות, את ההגה הכפול הזמנתי במיוחד בשביל הילד הקטן שלי. הוא אמנם צעיר לימים אבל שובב גדול, עד כדי כך שנסיעה אתו במכונית עלולה להיות סכנת נפשות..."

ההנהגה האמתית בעולם

לו יחיה גבר שנין אלפין לא יעול גבורתך בחשבונאי

גם אם יחיה האדם אלף שנים - לא יוכל להבין את סוד הנהגתו של הקב"ה ולרדת לסוף דעתו. אין אנו אלא קטני מבט ומעוטי הבנה, ואין בדינו שום אפשרות לחשב חשבוננו של עולם.

בקטנות דעתנו לעתים מדמים אנו שאנו פועלים ומנוטים, מחליטים וקובעים, ואיננו מבינים שיושב בשמים ישחק לנו, ואין אנו אלא גבות הנמשכות בחוטים ומובלות אך ורק על פי רצונו.

לאדמו"ר מפיטסבורג זצ"ל הזדמן לנסע, במסגרת נסיעותיו באמריקה, במכונית בלתי שגרתית. מבחוץ נראתה המכונית כמכונית רגילה, אבל בתוכה פנימה היו שתי מערכות הגאים - אחד מול המושב הימני, ואחד מול השמאלי.

תמה האדמו"ר למראה עיניו ושאל את הנהג לפשר התופעה המוזרה. בתגובה התחיק הנהג והשיב לרב: "אין צרך לחשש. מכונית זו אינה שונה משאר המכוניות, את ההגה הכפול הזמנתי במיוחד בשביל הילד הקטן שלי. הוא אמנם צעיר לימים אבל שובב גדול, ואפלו היפראקטיבי, עד כדי כך שנסיעה אתו במכונית עלולה להיות סכנת נפשות - הוא אינו מסוגל לשבת במקום, קופץ על הנהג וטוען שהוא צריך להיות הנהג הראשי בכל נסיעה. הבעיה היא שהוא אינו מסתפק רק בדבורים, אלא ממש לוקח את ההגה בכת, ומכונן אותו כרצונו.

נסינו לשכנע אותו פי הענין מספן, ללכת בטובות וברעות - אולם כל הנסיונות עלו בתהו.

בסופו של דבר עלה במחי רעיון - הזמנתי למכונית הגה נוסף, זהה להגה המקורי, בהבדל אחד קטן ומשמעותי: הוא אינו מחבר לשום דבר... מאז התקן ההגה ה'גאוני' חזרו השלוח והשקט לנסיעות. מתחלת הנסיעה יושב ילדי ליד ההגה השני ומפעיל אותו במרץ רב, ממש כמוני, היושב לצדו. הוא סמוך ובטוח שהוא מנהיג את הרכב, ומשכנע לחלוטין שהוא הקובע את פיון הנסיעה!"

שמע הרבי ואמר: "הרי לנו לקח גדול - הקב"ה רוצה להשביע את רצון הבריות, ולכן הוא מחלק לבני אדם הגאים. קובע ראשי ממשלות, נשיאים, שרים ומנהיגי אמות. הם מרצים מאד, מחזיקים בחזקה בהגה שבידיהם, בוחרים לסובב אותו ימינה או שמאלה, ומשכנעים לגמרי שהם מנהלים העולם, בעוד שההגה האמתית נתון בידי אבינו שבשמים, והוא לבדו מנהיג את העולם ועושה לכל המעשים."

שלמה המלך ע"ה אמר על כך בקהלת: "ופניתי אני לראות חכמה והוללות וסכלות כי מה האדם שיבוא אחרי המלך את אשר כבר עשוהו" (קהלת ב, יב).

בעל ה"נעם מגדים" כתב: בני אדם נוהגים ליחס את המעשים והפעולות לבני אנוש, ושוכחים שהכלל מאתו יתברך!

כך מתנהל העולם הזה. תאטרון גבות אחד גדול... הקב"ה יושב ומושב בחוטים, והאנשים משכנעים שהם פועלים לבד. המלך הכל יכול יושב למעלה, והאדם המיניאטורי כאן סבור שהוא יכול הכל...

הסעיף הראשון והראשי במשנת האמונה, שאותו הציב הרמב"ם כעקר הראשון מ"ג העקרים הוא: "אני מאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך שמו בורא ומנהיג לכל הברואים, והוא לבדו עשה, עושה ויעשה לכל המעשים". מי שחי את חייו באפן הזה, וכל חייו מאמין בהקב"ה שהכל מאתו, בטוח בישועת ה', שכן הוא יודע באפן ודאי כי המלך כל יכול והישועה זמינה תמיד, וכל החוסים בו לא יבושו ולא יכלמו!

רוח הקדש שהופיעה בבית המדרש

לא יעול גבורתך בחשבונאי

בספר אוצר אפרים מסופר אודות אחד התלמידים, שלמד בישיבת ויז'ניץ: פעם ישב בבית המדרש עם חבריו, ושוחחו על השואה האזימה. תוך כדי דבור הופיע לפתע האדמו"ר זצ"ל, נגש אליהם והתענין על מה הם מדברים.

הבחורים שתקו מרוב חשש ומורא, אך האדמו"ר זצ"ל ברוח קדשו ידע את מחשבותיהם ודבוריהם, והצביע לתוך הגמרא שהיתה פתוחה לפניהם בריש פרק ערבי פסחים (צט ע"ב) "מאן לימא לן דמתרצתא הוא, דילמא משבשתא", ופרש ואמר:

"מאן" - נוטריקון אל מלך נאמן, רומז לאמונת אלקי עולם. אם יש אמונה, הרי ש"לימא לן דמתרצתא הוא" - הכל מתרץ ומחור. אבל אם "דילמא" - אם יש ספקות ומחשבות שונות, "משבשתא" - הכל משבש!

הבחורים נדהמו מרוח הקדש שהופיעה בבית המדרש, ושובו לתלמודם מתוך התחזקות עצומה.

גם מתרחש בזכות חזק באמונה

לא יעול גבורתך בחושבונאי

את מעשי גבורות ה', כמותם ועצמתם, לא יוכל בן אנוש להעריך ולשער, ועצם החזרת הידיעה הזו יש בה חזק עצום באמונה ובבטחון. זכות החזק הזה תעמד לו לבוטח, המיחל במעוף צוקתו, ויתזקה אותו לראות במו עיניו את הנסים והנפלאות, כשהם נעשים לו בנגוד לכל חקי הטבע וההגיון.

אחד מספורי המופת על כך התפרסם ב"מוסף שבת קדש" אודות מרן הרב שך זצ"ל:

זוג חשוכי בנים שאבדה תקותם, באו לפני מרן ונתנו את צרתם. התרגש הרב שך, הלך לארון הספרים והוציא סדור, פתחו בזמירות לליל שבת, והחל לשיר בהתרגשות נוראה את הפזמון של "קה רבון עולם", שבו נזכרים נפלאות וגבורות ה'.

תוך כדי שירתו החלו עיניו לזלג דמעות ללא הפוגה, וכשהגיע למלים: "לא יעול גבורתך בחושבונאי" - שנפלאות השי"ת הם בלי חשבון, השגה וגבול כלל, געה בבכי נוראה, עד שמקרביו נגשו והרחיקו ממנו את הסדור, כדי שלא יתרגש יותר מדי ויזיק על ידי כך לבריאותו.

לאחר מכן אמר לבני הזוג: "בזכות שהתחזקנו באמונה - השי"ת יפקדכם בזרע של קימא!", ואמנם, לתקופת השנה נפקדו!

עשרה מי יודע

קושיה מהפרשה ועשרה תירוצים מתוך 'קונטרס התשובות' בקובץ 'עיון הפרשה', בעריכת יהושע לינטופ שותי"ם נוספים מהרבנים הגאונים: רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א, ורבי שלום חזקיה שליט"א

לפרשת בהעלותך

מדוע אין תוקעים בעת צרה בזמן הזה?

וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצר אתכם והרעתם בחצצרת ונזכרתם לפני ה' אלקיכם ונושעתם מאיביכם (י, ט)

כתב הרמב"ם (פ"א מהל' תעניות ה"א-ב): מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור, שנאמר 'על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות', כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן, זעקו עליהן והריעו. ודבר זה מדרכי התשובה וכו', ע"כ, עיי"ש בהמשך דבריו.

והנה המג"א (או"ח ריש סי' תקעו) תמה, למה אין אנו נוהגין לתקוע בעת צרה, ואע"פ שאין תענית ציבור בבבל, מ"מ הלא מדאורייתא מצוה לתקוע בלא תענית, ונשאר בצ"ע.

ותירץ הפמ"ג (שם), דמדאורייתא המצוה לתקוע היא רק בארץ ישראל, כדכתיב 'בארצכם' [וכ"כ נתיב חיים].

עוד תירץ הפמ"ג, דמן התורה היא דוקא בצרת רוב ישראל, ומדרבנן היא אפילו במיעוט ישראל.

ויל"ע לתירוצו קמא, מפני מה אין נוהגים בזמן הזה עכ"פ בארץ ישראל, בתקיעה שהיא מצוה דאורייתא.

ולתירוצו בתרא יל"ע, אמאי בזמן הקורונה, שהמגיפה פשטה בכל העולם, והיתה צרה של רוב ישראל, מדוע לא היו צריכים לתקוע מדאורייתא.

והנה בספר מור וקציעה להיעב"ץ (סו"ס תקעו) כתב: גם אין המצוה אלא

בכהנים ובחצוצרות, והאידינא ליכא

כהנים מיוחסים ולא חצוצרות של תורה,

מש"ה מסתברא דאפילו בארץ ישראל

ליתא המצוה השתא וכו', עיי"ש.

ויל"ע, מדוע שלא יתקעו הכהנים בזמן הזה מחמת הספק

דאפשר שהם כהנים ומתקיים המצוה, וכמו שהכהנים נושאים כפים

בזה"ז בא"י, ולא חיישינן לברכה לבטלה. [בעיקר הדבר אי בעינן דוקא

כהנים, ראה טורי אבן (ר"ה כו, ב ד"ה ושני); מנ"ח (מצוה שפד אות א);

מהר"ם שיק על ספר המצוות (מ"ע שפה). עוד ראה בפענח רזא עה"ת לבעלי

התוס' (כאן) דליכא חצוצרות בזה"ז, כיון שנגנזו במותו של משה, כמובא

ברש"י (דברים לא, כח), ורק לעתיד לבא במלחמת גוג ומגוג יריעו בחצוצרות

האלו, עיי"ש, וראה במשך חכמה (כאן)].

תירוצ' א. תוקעים דווקא על העולות

האחרונים [המובאים להלן] דנים בקושיית המגן אברהם (שם), מדוע לא תוקעים בעת צרה בזמן הזה.

והנה האבן עזרא (יסוד מורא שער ח) כתב: וצוה להריע בחצוצרות על העולה, להיות לזכרון כהריעם במלחמה.

ומבואר בדבריו שהתקיעה של מלחמה [וכדומה] היא על העולה. ולפי זה מיושב, שאין זה שייך בזמן הזה, שאין לנו עולות [וראה ביאור הענין בתירוצ' הבא].

תירוצ' ב. החצוצרות מזכירות את העולות

הגרי"פ פערלא (ביאור על ספר המצוות לרס"ג, עשה טז ד"ה אבל) הקשה על דברי האבן עזרא (שם), היכן מצאנו בתורה טעם זה למצות חצוצרות של קרבנות. ועוד, שהרי במלחמה יש מצוה בפני עצמה להריע, ומה ענין זה לזה [אמנם ראה להלן (תשובה נב) שלדעת הרמב"ם היא מצוה אחת].

וביאר דבריו לפי מה שביאר החזקוני (כאן, ובפסוק י), שהפסוק הבא מפרש כיצד על ידי החצוצרות יהיו נזכרים לפני ה', שעל ידי שבמועדים תוקעים על העולות, כאשר יתקעו ויריעו במלחמה יזכור להם ה' את זכות הקרבנות, והם יושעו [וכאמור, אין זה שייך בזמן הזה].

תירוצ' ג. תוקעים דווקא בפני הארון

עמק הנצי"ב (על ספרי בהעלותך יח) תירץ, שדין זה אינו נוהג אלא לפני ה', וכפי שנאמר (כאן) 'ונזכרתם לפני ה' אלקיכם', והיינו ביחד עם הארון שהלך במלחמה עם ישראל, ואין זה שייך בזמן הזה.

תירוצ' ד. דווקא בפני הציץ

עוד תירץ עמק הנצי"ב (שם), ש'לפני ה' היינו בפני הציץ [וכפי שנאמר (להלן לא, ו): 'וישלח אותם משה אלף למטה לצבא, אותם ואת פינחס בן אלעזר הכהן לצבא, וכלי הקודש וחצוצרות התרועה בידו'. ופירש רש"י: 'וכלי הקדש', זה הארון והציץ. שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין בכשפים, והוא עצמו פורח עמהם. הראה להם את הציץ, שהשם חקוק בו, והם נופלים. וכן אמרו בתוספתא (סוטה פ"ז ה"ז) על פסוק זה: 'וכלי הקדש' זה ארון וכו', ויש אומרים אילו בגדי כהונה - והיינו הציץ. וכן מבואר במדרש (במדב"ר כ, כ).]

תירוצ' ה. דווקא בפני אורים ותומים

עוד תירץ עמק הנצי"ב (שם), ש'לפני ה' היינו בפני אורים ותומים [וכפי שאמרו במדרש (במדב"ר כב, ד): 'וכלי הקדש' זה הארון וכו', רבי יוחנן אמר אלו בגדי כהונה, שהם אורים ותומים. והוסיף הנצי"ב, שבאורים ותומים יש שם הוי"ה, ודבר זה נצרך בשביל החצוצרות. וראה מה שהאריך בכל זה].

תירוצ' ו. שופר נוהג רק מדרבנן

עוד מבואר בעמק הנצי"ב (שם), שכל זה לענין חצוצרות, אבל דין שופר נוהג גם ללא הדברים הנ"ל. אלא שדין זה הוא מדרבנן, וכיון שבטל דין תענית ציבור בבבל, ממילא בטל גם דין זה. וכן מבואר בדברי המגן אברהם (שם) שהקשה דווקא מהדין דאורייתא, בשאלתנו [וענין זה נוגע לתירוצים נוספים].

על הסמ"ג

נהר שלום (אמסטרדם תקל"ה, או"ח שם סק"א) תירץ, שבזמן הזה סמכו על הסמ"ג שלא הביא מצוה זו לתקוע בעת צרה, ואפילו ברמז [אמנם עצם דברי הסמ"ג צ"ע, מדוע השמיט מצוה זו].

תירוצ' ח. תוקעים בסוף כל ברכה

הערוך השולחן (או"ח שם ס"ג) הביא קושיה זו. והוסיף, כיצד יתכן שאנו עושים בעת צרה תענית שהוא מדרבנן, ואילו התקיעה שהיא מדאורייתא אין אנו עושים.

ותירץ, שאנו סוברים כרש"י (תענית טו, ב ד"ה הכי) והטור (או"ח סי' תקעט), שהתקיעות הן בסוף כל ברכה וברכה, מאותן שש ברכות הנוספות בתענית ציבור, וכיון שאין תענית ציבור בחוץ לארץ (פסחים נד, ב; שו"ע או"ח תקעה, י), ממילא אין את הברכות הנוספות, ואין מקום לתקוע.

תירוצ' ט. עקרו המצוה בשב ואל תעשה

הערוך השולחן (שם) הקשה על תירוצו, שהרי הברכות הן ודאי מדרבנן, ואילו התקיעה היא מדאורייתא, ואם כן כיצד בטל דין התקיעה. ותירץ, שכיון שתיקנו חכמים באיזה מקום לתקוע, ממילא כשאין זה המקום אי אפשר לתקוע, שהרי חכמים יכולים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה (יבמות צ, א). [וצ"ע מדוע היה נחוץ לבטל זאת. וראה להלן (תירוצ' טו)].

תירוצ' י. דווקא כשיש נשיא

המשנה ברורה (סי' תקעה ס"ק כה) כתב, שהטעם שאין תענית ציבור בחוץ לארץ, הוא משום שאין להם נשיא שיגזור עליהם. והביא שהאחרונים

הסתפקו לפי סברא זו, האם בארץ ישראל נוהג סדר תענית, שאפשר שהוא נוהג, משום שאנו עושים את שליחות הראשונים.

ובספר פרשת השבוע (כאן) כתב, שכנראה המנהג הוא שאף בארץ ישראל אין לתקוע, שהרי לא ראינו שיעשו בארץ ישראל תענית ציבור כחומרי יום הכיפורים, ויברכו אותן שש ברכות נוספות [ולכן אין תוקעים בזמן הזה, וכנ"ל].

לתשובות רבות נוספות, ותשובות מרנן ורבנן גדולי התורה בדורינו, ראה בקובץ 'עיון הפרשה' (גליון קצח).

כל הזכויות שמורות למפעל 'עיון הפרשה'. ניתן להשיג את הקובץ בבתי המדרשות, ובכתובת lyun1@iyun.co.il

הגרי"ש סטורץ שליט"א - לפרשת שלח

מדוע 'אל תאמין בעצמך' נלמד מיוחנן כהן גדול ולא מהמרגלים?

'כלם אנשים ראשי הני ישראל המה'. (יג ג). ופירש רש"י, וז"ל: 'כלם אנשים. כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, ואותה שעה כשרים היו'. וכן איתא בתנחומא (רמז ד): 'וכי כסילים היו המרגלים. והלא כבר נאמר שלח לך אנשים, וכל מקום שנאמר בו אנשים בני אדם צדיקים הן'.

וקשה דבמשנה (אבות פ"ב מ"ד) איתא: 'ואל תאמן בעצמך עד יום מותך'. ואיתא עלה בגמרא (ברכות כט): 'שהרי יוחנן כהן גדול שמש בכהונה גדולה שמנים שנה ולבסוף נעשה צדוקי'. ולכאורה הוי ליה להוכיח ממרגלים.

א. נראה דאין ראייה מהמרגלים דהוי מקום סכנה, דעצם השליחות לבדוק אם צדקו דברי ה' או לאו, הוי סכנה רוחנית. כדמצינו דהוצרך יהושע לברכה מיוחדת ממשה 'קה יושיעך מעצת מרגלים', וכן כלב הלך להתפלל על כך בקברי אבות. ואין כל כך ראייה ממי שנכנס לנסיון שיש בו סכנה רוחנית.

ב. התפארת ישראל (אבות פ"ב מ"ד) כתב, וז"ל: 'והיה דבר היוצא מהכלל, דהרי אמרו (יומא לח): דכיון שיצאו רוב שנותיו של אדם ולא חטא, שוב אינו חוטא, דאין למדין מהכללות אפי' במקום שנאמר בהן חוץ (עירובין כז). עכ"ל. ומבואר דעיקר מה שרצה התנא להוכיח שאף שעבר רוב שנותיו, ונבחן שמונים שנה, מכל מקום לא יאמין בעצמו, משא"כ מרגלים מנין שעברו רוב שנותיהם.

ג. ותו דהמרגלים לא נבחנו אלא שעה אחת, ובאותה שעה כשרים היו. ולא ידוע לנו מה קודם אי היו תמיד ברום מדרגתם, או דהתקרבו לאט לאט, וכעת הוכשרו, או שהיו בעלי תשובה. ואילו יוחנן כהן גדול נבחן שמונים שנה בזו אחר זו, ובכל שנה יצא חי מהקודש פנימה.

ד. ותו נראה דהמרגלים היה להם כונה לטובה כפי שהאריכו המפרשים, כגון שרצו עוד להשאר בצילו של משה, או לקרבת ה' במדבר, אלא שלמעשה היה חטא ועבירה, דנגד את רצון ה', וכ"ש שלא הותר לשון הרע לצורך התעלות רוחנית. אך המשנה רצה להורות שאל תאמין בעצמך כלל, דיוחנן כהן גדול פקר טפי, ואל האדם לחשוש שיכפור לגמרי.

כיצד לא הגינה המצוה על המרגלים?

איתא בסוטה (כא): 'א"ר יוסף, מצוה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא, בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא'. ופירש רש"י (ד"ה מצוה), וז"ל: 'מגנא מן היסורין ומצלא מיצר הרע שלא יכשילנו לחטא'. עכ"ל. ועיין שם דרבה פליג וסבר דמצוה אינה מצלת מהחטא כלל. וצ"ב אליבא דרב יוסף כיצד המצוה שהלכו בשליחות משה רבינו לא הצילם מהחטא.

א. הרא"ם (יג ג) ביאר, וז"ל: 'וקשה אם כן למה חזר ואמר 'כלם אנשים' [דכבר אמר שלח לך אנשים]. ומה שאמר, 'ואותה שעה כשרים היו', אינו אלא לאפוקי אחר אותה שעה, שהרי אף הליכתן בעצה רעה

היו, כדכתיב (יג כו ורש"י): 'וילכו ויבאו. מקיש הליכתן, לביאתן. מה ביאתן בעצה רעה, אף הליכתן בעצה רעה. כדלקמן'. עכ"ל. והיינו שבאמת לאחר שנבחרו קודם שיצאו לדרך נתקלקלו. ולפי זה נראה שבאמת הקלקול היה קודם שהתחילו להתעסק במצוה. וממילא השליחות היה כבר בעצה רעה, ואין עסק מצוה שיגן עליהם.

ב. נראה ליישב, דאיתא (פסחים ח): 'והאמר רבי אלעזר שלוחי מצוה אינן ניזוקין, היכא דשכיח

היזיקא שאני'. וממילא כפי שבמקום סכנה גופנית אין את הכלל אגוני מגנא, הוא הדין גם במקום נסיון וסכנה רוחנית אין את הכלל של המצוה מצלת מן החטא. וכיון שהיה נסיון וסכנה רוחנית, דמצינו שיהושע הוצרך לברכה, וכלב הלך להתפלל בקברי אבות, לא נאמר כלל זה.

ועוד נראה דבכל מקום עדיין יש לאדם בחירה לבחור בעבירה, ודוקא מחטא דהיינו שוגג מציל המצוה, שלא יבוא תקלה לידו, וכלשון רש"י 'ומצלא מיצר הרע שלא יכשילנו לחטא', והיינו שאין כח ביצר הרע להטעותו להכשילו לחטא בשגגה. והמרגלים היו מזידים, ועל זה אין הצלה.

הגר"ש חזקיה שליט"א - לפרשת שלח

האם המרגלים נחשבו כ'שנים שעשאוה'?

"וישאוהו במוט בשנים" (יג, כג)

ממשמע שנאמר וישאוהו במוט איני יודע שהוא בשנים, מה תלמוד לומר בשנים, בשני מוטות. הא כיצד, שמונה נטלו אשכול, אחד נטל תאנה ואחד רמון. יהושע וכלב לא נטלו כלום, לפי שכל עצמם להוציא דבה נתכוונו, כשם שפריה משונה כך עמה משונה. ואם חפץ אתה לידע כמה משאוי אחד מהם צא ולמד מאבנים שהקימו בגלגל (יהושע ד, ה) הרימו לכם איש אבן אחת על שכמו, והקימה בגלגל. ושקלום רבותינו משקל כל אחת ארבעים סאה. וגמירי, טונא דמדלי אינש על כתפיה, אינו אלא שליש משאוי ממשאוי שמסייעין אותו להרים (רש"י)

תפארת יהונתן (לרבי יהונתן אייבשיץ, כאן) מפרש טעם שנשאוהו בשנים, כיון שהלכו ארבעים יום מלאים, ובתוך ימים אלו היו כמה ימי שבת, ובשביל שלא לעבור על איסור שבת נשאוהו שנים, שהרי 'שנים שעשאוהו פטורים' (שבת ג, א; צב, ב).

וצ"ב, הלא אחד נטל תאנה ואחד רמון, וא"כ כיצד נחשבו 'שנים שעשאוהו', הרי כל אחד נטל פרי אחר. וביותר צ"ע, כיון שמפורש ברש"י שמשקל האשכול תתק"ס סאה [כי כל אחד משמונה המרגלים נושאי האשכול, נשא כפול שלש ממה שאדם נושא לבדו שזה ארבעים סאה כמשקל אבן], ומשא כזה אין איש אחד יכול לשאת לבדו, א"כ שוב אינו בפטורא ד'שנים שעשאוהו', שהרי בגוונא שלבד אינו יכול לעשות את המלאכה אלא בצירוף חבירו, שניהם חייבים (שבת צב, ב עיי"ש). עוד צ"ע, דאף דשנים שעשאוהו 'פטורים', מ"מ שיטת הרבה מן האחרונים שהוא רק פטור מקרבן, אמנם איסור תורה במקומו עומד, וא"כ מה הרויחו בנשיאתם יחד, הרי עברו על איסור הוצאה.

תירוץ א. נשאוהו בשני מוטות הוי כשנים שעשאוהו

קושיות אלו הקשה על דברי ר' יונתן אייבשיץ בספר משחת שמן (סי' י"ט). ובספר ברכת יצחק (לעונטאהל, כאן) כתב דאפילו בזה אינו יכול וזה אינו יכול חייבין, הרי איתא בסוטה (לד). וישאוהו במוט בשנים ממשמע שנאמר במוט איני יודע שבשנים מה תלמוד לומר בשנים בשני מוטות. וא"כ מבאר דהיכא שנשאו בשני מוטות באופן שהיה בידם לישא אותו במוט אחד שוב הוי כשנים שעשאוהו, וכמו שצייד בספרו זכרון ישכר (שבת אות קכב) ולהכי כתיב וישאוהו במוט בשנים דיהיה שנים שעשאו אלא כיון דכל אחד לבדו לא היה יכול לשאתו דרשו חז"ל בשני מוטות דאז שוב הוי כשנים שעשאוהו ופטורים.

ובזכרון ישכר שם מביא ראייה מדברי הגרע"א (בגליון הרמב"ם פ"א מהל' שבת הט"ז) שכתב דה"ה באם הוציאו עשרה בני אדם דבר שכל אחד מהם אינו יכול להוציאו לבד אבל שנים מהם יכולים להוציאו לבד אבל שנים מהם יכולים להוציאו בזה כולם פטורים דלגבי כל אחד אמרינן כיון דמבלעדו היו האחרים יכולים להוציאו הוי כמו זה יכול וזה אינו יכול.

ולכן כאן כיון שהיו יכולים לישא במוט אחד אך נשאוהו בשני מוטות שוב הוי כשנים שעשאוהו, ואפשר לומר דזה יהיה הפשט באהבת יהונתן.

תירוץ ב. אין דרך מלאכה זו בשנים

עוד יש ליישב ע"פ מה שכתב בכללי המצוות (לר' צבי יהודה תאומים עמ' קנ"ג) שכתב דמלאכה דלא אפשר רק בשנים ודרכה בשנים אבל היכא דדי באחד ורק מפני כבידות המלאכה עושין אותה בשנים י"ל דפטורין דהא אין דרכה של מלאכה זו לעשותה בשנים, ויש להביא ראיה מירושלמי פ"ז דשבת סוף הל' ב' דהושטה הוא אחת ממלאכת המשכן שחייבין עלי' וא"א אלא בשנים ולא אשכחן תנא דפליג דליפטור בהושטה ולימא ר"ש היא, ועי' תוס' שבת (ג. ד"ה בעשותה) שהביאו דברי ירושלמי זה ועל כרחך דבכה"ג שא"א רק בשנים לכו"ע חייבין. וא"כ הכא שבד"כ הדרך לשאת את הפירות באחד, ורק מפני גודלה וכובדה מרימים אותם שנים, בזה פטורים דאין דרך מלאכה זו להיעשות ע"י שנים.

תירוץ ג. מח' אי אסור מדאורייתא או מדרבנן

ובעצם הדין של שנים שעשאוה פטור אך אסור, איכא מח' גדולה אי הוי איסור דאורייתא או איסור דרבנן, באבני נזר (יר"ד סי' שצ"ג אות ט') הביא

דברי הבכור שור שכתב וז"ל וא"ל כו' ניליף מהתם די"ל לענין חטאת שאני. ומבואר מדבריו דוקא מחטאת פטור אבל איסור תורה עשה. ולמ"ד לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד לוקין ילקה. והרי מפורש ברמב"ם דפטור. ובריש ה' שבת (פ"א ה"ג) דכל מקום שיאמר פטור כוונתו שאסור רק מדברי סופרים והיא הרחקה מן המלאכה. הרי להדיא שרק מדרבנן ודלא כהבכור שור.

וברעק"א (שבת צג.) כתב היכא דעשו שנים מלאכה זה יכול וזה יכול יש להסתפק אם פטורים ממלקות או דרך לענין קרבן דילפינן מקרא דבעשותה אבל לענין מלקות שניהם חייבים, וכותב הגרעק"א עי' בדברי הרמב"ם (פ"ט מהל' כלאיים ה"ט) שכתב ואפילו מאה שהנהיגו כלאיים כאחד כולם לוקין, ועי' בתשובות מהר"ם די בוטון (סי' ס"ג) שכתב דמשמע אפילו בזה יכול וזה יכול כולם חייבים.

וא"כ יש לומר דדברי ר' יונתן אייבשיץ אזלי כדברי האומרים דשנים שעשאוה פטורים לגמרי מדאורייתא וכל האיסור הוא רק דרבנן.

אוצר היסודות והחקירות

מרבתינו מעתיקי השמועה, בכל חלקי התורה | מתוך הספר 'דרישה וחקירה', בעריכת יהושע לינטופ

עדות - פסול רשע

הרשעים פסולין לעדות מן התורה, שנאמר (שמות כג, א) 'אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס', מפי השמועה למדו אל תשת רשע עד. ואפילו עד כשר שיוודע בחבירו שהוא רשע, ואין הדיינים מכירין רשעו, אסור לו להעיד עמו, אף על פי שהוא עדות אמת, מפני שמצטרף עמו, ונמצא זה הכשר השית ידו עם הרשע עד שנתקבלה עדותו. ואין צריך לומר עד כשר שהוא יודע בעדות לחבירו, וידע שהעד השני עמו עד שקר, שאסור לו להעיד, שנאמר (שם) 'אל תשת ידך עם רשע' (רמב"ם עדות פ"י ה"א).

האם רשע פסול משום חשש שהוא משקר, ולפי זה אם אין חשש משקר אין פסול. או שזוהי הלכה של פסול הגוף, כגדר פסול קרוב.

יסודות השמועה (עמ' קמט). [וראה בלשון הרמב"ם (שם)].

עדות - תחילתו בפסלות

היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו, פיקח ונתחרש, פיתח ונסתמא, שפוי ונשתטה - פסול. אבל היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו, פיקח ונתחרש וחזר ונתפקח, פיתח ונסתמא וחזר ונתפתח, שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה - כשר. זה הכלל: כל שתחלתו או סופו בפסלות - פסול, תחלתו וסופו בכשרות - כשר (בבא בתרא קכח, א).

היה חרש או שוטה או סומא בשעה שנמסר לו העדות, ובריא בשעת העדאת העדות, או איפכא, פסולים. אבל אם היה בריא בשעה שנמסר לו העדות ובשעת העדאת העדות, אף על פי שבאמצע נתחרש או נשתטה או נסתמא, מאחר שתחלתו וסופו בכשרות, כשר (שו"ע חו"מ לה, יג).

באופן שהיתה תחילתו בפסלות וסופו בכשרות שפסול, האם עובר אותו שם פסול שהיה בתחילתו גם לסופו, או שזהו סתם שם פסול בעלמא.

יסודות השמועה (עמ' קנא).

עריות - שניות

איסור מצוה - שניות מדברי סופרים (משנה יבמות כ, א). איסור מצוה - שניות. אמאי קרי ליה איסור מצוה, אמר אביי: מצוה לשמוע דברי חכמים (גמרא שם).

ויש נשים אחרות שאסורות מפי הקבלה, ואיסורן מדברי סופרים, והן הנקראות 'שניות', מפני שהן שניות לעריות, וכל אחת מהן נקראת 'שנייה', ועשרים נשים הן ואלו הן וכו' (רמב"ם אישות פ"א ה"ו).

האם עשו חכמים את דין השניות כדין העריות, כגון שאם אמו נחשבת כמו אמו, ואם כן יש להם מדרבנן דין ערוה לחומרא, ולא תופסים בהן קידושין. או שמא לא נתנו להן דין עריות, אלא אסרו אותן באיסור בעלמא, ותופסים בהן קידושין.

שיעורי הגרי"ג אדלשטיין (יבמות עמ' שיז), בד קודש (ח"ה סי' כא ד"ה והנראה).

חקירות ויסודות ממרן ראש הישיבה

רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצוק"ל

מקוה - פסול מים שאובין

דין תורה שכל מים מכונסין טובלין בהן, שנאמר (ויקרא יא, לו) 'מקוה מים' מכל מקום, והוא שיהיה בהן כדי להעלות בהן כדי טבילה לכל גוף האדם בבת אחת, שיערו חכמים אמה על אמה ברום שלש אמות, ושיעור זה הוא מחזיק מ' סאה מים בין שאובין בין שאינן שאובין. מדברי סופרים שהמים השאובין פסולין לטבילה, ולא עוד אלא מקוה מים שאינן שאובין שנפל לתוכן שלשה לוגין מים שאובין פסלו הכל, אף על פי שפסול מים שאובין מד"ס למדוהו בהיקש וכו' (רמב"ם פ"ד מהל' מקואות הלכה א-ב).

האם הגדר הוא, שבסתם מים אין כח מטהר, ורק מים שבאו בידי שמים, התחדש בהם הכח לטהר. או שבסתם מים יש כח מטהר, ובמים שאובים התחדשה חלות פסול.

יסודות השמועה (עמ' קלה).

עדות - פסול נוגע

כל כמיניה, נוגע בעדותו הוא (סנהדרין כג, ב).

כל עדות שיש לאדם הנאה בה, פסול להעיד, לפיכך קרקע של שני שותפים, ובא אחר להוציא מתחת יד האחד, לומר שאותו שמכרה להם גזלה ממנו, אין שותפו מעיד לו עליה לפסול עידי המערער, ואפילו על חלק השותף לא יועיל עדותו, אלא אם כן סלק עצמו ממנה וקנו מידו שנתנו לשותף. ואפילו לא סלק עצמו עד לאחר הערעור מהני, וצריך שיקבל עליו שאם יבא בע"ח ויטרפנה מיד השותף, ישלם לו דמיה. וצריך להתנות שאם יבא לחטפה ממנו בטענות אחרות לומר שהיתה גזולה בידו וכיוצא בזה, שאינו מקבל אחריות. אבל אם אין המערער טוען אלא על חלק השותף בלבד, כגון שטוען שמכרה לו השותף, יכול להעיד לו, שאז אינו נוגע בעדות כלל (שו"ע חו"מ לז, א).

הנוטל שכרו לדון - דיניו בטילים, להעיד - עדותיו בטילין (בכורות כט, א).

האם הפסול הוא משום שחושדים אותו למשקר בשביל הנאתו, ואם כן נוטל שכר להעיד פסול מדאורייתא מחמת שכרו, או שהוא פסול משום שאדם קרוב אצל עצמו, אבל לא חושדים אותו למשקר, ואם כן נוטל שכר להעיד כשר מן התורה.

ונפקא מינה: א. האם הנוטל שכר לדון כשר לעדות אשה, שאם הפסול הוא מדאורייתא פסול, ואם הפסול מדרבנן כשר.

ב. האם קרובו של הנוגע פסול, שאם יש לו דין של בעל דבר, קרובו פסול, ואם הוא פסול נוגע, קרובו כשר.

קצות החושן (סי' לד סק"ד) ושב שמעתא (שמעתתא ז פ"ו) בשם מהריב"ל (שו"ת ח"א סי' יט). ממגד גרש ירחים (ב"ב סי' כ אות ג).

שתולים בבית ה'

טיפים בנושאי חינוך והתמודדות □ הרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א

שלשה סיפורים נפלאים על 'קירוב'

מספר יהודי יקר: "אמנם כיום אני אברך, אבל גדלתי בבית פושר מאד מבחינה דתית, למדתי בבית ספר ממ"ד, המשכתי בתיכון דתי ולאחר מכן התגייסתי לצבא. בתקופת הצבא, רבים מחברי הטובים התרחקו משמירת תורה ומצוות. ודווקא אני - שבאתי מרקע של רמה דתית מאוד נמוכה - נשארתי איתן ויצייב, ובשנים שלאחר מכן אף התחזקתי מאד. ומי גרם לכל זה? האדמו"ר הזקן מאמשינוב! שנים הייתי מתפלל שחרית בבית מדרשו של האדמו"ר, שהיה בשכנות לבית הורי. האדמו"ר היה נוהג להקשיב לברכות השחר שלי ושל הילדים האחרים שהיו שם, ולענות אמן בהתלהבות ובשמחה. פניו המאירות, הזוהר שקרן מהן, ובכלל - תסיסת השמחה שהיתה שופעת מהליכתו הזריזה ומכל פעולותיו - הם ששמרו עלי בניסיונותי הקשים. אני לא יודע להסביר בדיוק איך פעלו הדברים עלי, אבל אני יודע שלא פעם קרה, שכשעמדתי להישבר - לוותר על ברכה, על תפילה או על מצווה, היתה דמות דיוקנו ניצבת מול עיני. אין זה ביטוי ספרותי, וגם אין בזה הגזמה. כך ממש היו הדברים. התופעה הזו גרמה לי לתפוס, שהוויתור על המצווה איננו אלא החמצה - אני עומד להחמיץ משהו יקר ונפלא. לעיתים חווייתי גם מעין תחושה שאני לא יכול "לאכזב" אותו. אינני מתכוון שחשבתי שיש לו רוח הקודש, ושהוא רואה אותי עתה. אלא הדמות שלו, כך אני חושב, היתה מעין ייצוג של העולם הפנימי שלי. כאילו באמצעות דמותו הזכרתי לעצמי, שאינני רוצה לאכזב את הרבדים היותר פנימיים שלי (עפ"י ספר אל תחטאו בילד ח"א עמ' 37).

סיפר אברך מבוגרי ישיבת קול תורה, כך השפיע עלי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל. החיך המקסים של הגאון זצ"ל, מאור פניו הנפלא, השמחה המתמדת שהיה שרוי בה בשעת הלימוד ובשעת הדיונים עם התלמידים - כל אלה היו הגורמים, שלימדו אותי ליהנות מהלימוד ולהתחבר אליו" (עפ"י ספר אל תחטאו בילד ח"א עמ' 37).

מדברי המספר משמע, שהגרש"ז לא השפיע עליו כמעט באופן ישיר, רק עצם הנוכחות באותו בית מדרש עם הרב, כבר השרתה על התלמיד רוח של קדושה.

נביא בזאת תיאור נדיר, הנוגע עד עמקי הנפש, מיהודי שנלקח בילדותו לצבא בגזירת ה'קנטוניסטים' לפני קרוב למאתיים שנה. כאן נלמד איך מפגש של חאודש ימים בלבד, של ילד יהודי בן עשר עם רב מיוחד, השאיר אותו ביהדותו במשך כשלושים שנות גיהנום בצבא הרוסי.

כשנלקחתי לצבא, הייתי ילד כבן עשר. בן יחיד הייתי לאמי

האלמנה. על פי החוק, כבן יחיד לא הייתי אמור להילקח לצבא. אך החוק לא נכתב, כנראה, בעבור העניים. יהודי עשיר, מקרובי משפחתי, שיחד את הפקידים, רשם אותי כבנו, ואני נלקחתי כ"כפרה" במקום בנו. קטעי הזכרונות שלי מאז הם כחלום רע. כמעט דבר לא נותר בזכרוני, רק זאת - שהיה לי קר, הרגליים קפאו, החיילים צרחו, קיללו, לעגו לנו, וכל הזמן האיצו בנו. רעבים, עייפים וחבולים, כמו כבשים המובלים לשחיטה, הגענו בקור המקפיא לעיר 'לוצין'.

נכנסנו לקסרקטין רחב, והופתענו למראה עינינו: כחמישה יהודים המתנינו לנו שם. הבולט ביניהם היה איש גבוה בעל הדרת פנים, עיניים עמוקות, ומבט חודר. כמה חמלה והשתתפות בצערנו היו בעיניים הללו, וכמה חום נפלא! הייתי קטן, עייף, קפוא ורעב, כמה לאהבה ולחום. עיניו של האיש כמו מיגנטו אותנו אליהן, והוא פתח, בקול מתוק ומרגיע: "שלום עליכם, אידעלעך". ה"שלום עליכם" כבש את ליבנו, וחמימות מתוקה פשטה בנו. מיד השבנו כולנו: "שלום עליכם, רבי!" היה זה רבי נפתלי ציוני, רבה של לוצין. הוא ניגש ולחץ יד לכל אחד מאיתנו, מעניק מילה טובה לכל ילד.

העסקנים המקומיים הגיעו להסכם עם המפקד הצבאי, כי בכל משך זמן שהותנו בעיר, יתארחו הילדים אצל משפחות יהודיות. ואילו אני עצמי, זכיתי להתארח בביתו של הרב עצמו. מדי יום, היינו חייבים להתייצב בקסרקטין למפקד. הרב נפתלי היה מגיע לשם לשעה או יותר, ומתיישב יחד איתנו. התקבצנו סביבו, והקשבנו בצמא לסיפוריו הנפלאים. הוא סיפר לנו על יהודים שעינו אותם בכדי שימירו דתם, אך הם לא נשברו, ומסרו נפשם על

קידוש ה'. סיפר על רבי עקיבא, על רבי חנינא בן תרדיון, על דניאל, חנניה, מישאל ועזריה, על מסעי הצלב ועל תקופת האינקוויזיציה. אך יותר מכל אהב לחזור על סיפורו של יוסף הצדיק שנמכר בידי אחיו, כשהוא מדגיש תמיד שיוסף עמד בנסיונות כשהוא רואה לעיניו את דמות דיוקנו של יעקב אביו, כי מי שאשם במכירתו הם האחים, ולא אביו היקר. רק לאחר שנים הבנתי מדוע הזכיר כה הרבה דווקא את יוסף הצדיק. כי גם אנחנו, הילדים המסכנים, 'נמכרנו' על ידי אחינו, פרנסי הקהילות, שנתנו אותנו במקום ילדי המשפחות העשירות והמבוססות. בקלות יכלנו לבגוד בעמנו בגלל זאת, אך הרב נפתלי החדיר לליבנו את ההבנה, שגם אם אחינו בגדו בנו, אך בשביל אבינו היקר שבשמים, צריך להחזיק מעמד... בלענו כל הגה שיצא מפיו. הוא היטיב לספר, ובכל מילה שלו היו טמונים כה הרבה טוב לב ואהבה. דבריו נכנסו היישר מליבו הזך והטהור, אל תוככי לבבו של כל ילד.

הוא הצליח לשנות אותנו, עד כי המוח פשוט התחיל לחשוב בצורה שונה לגמרי. באותו חודש בו שהינו במחיצתו, היה כל כך הרבה תוכן יהודי ומוסר השכל בעבורנו, כצידה לשנים שיבואו. ליבותינו נקשרו לעמנו, למדנו לסלוח. הרב ריפא אותנו במילותיו מן המחלה המסוכנת ששמה 'שנאה', שחשנו כלפי הרשויות היהודיות. הרב לימד אותנו למחול על הכל. מה היה קורה אילולי היו בעולם אנשים כמותו וכמו הנלווים אליו? בעבורי אישית, היתה זו תקופה של הצלה. טוב היה לי בביתו. שכחתי מי אני ולאן נלקחתי... רעייתו היתה לי כאם. איני יודע מדוע בחר דווקא בי מכל הילדים, יתכן שצפה אלו נסיונות ממתנינים לי. אך היה זה חסד גדול שעשה עמי ה'.

בליה האחרון לשהותנו במקום, לא הניחו לנו ללכת לבתי היהודים, ודרשו מאיתנו להשאר בקסרקטין. עם עלות השחר החלו לתקוע בחצוצרות. נעמדנו עם התרמילים על הגב, מנומנמים, רועדים מקור, בלבבות הולמים מפחד. הבנו כי תמו הימים הטובים. תהינו בקול: "האם הרב יגיע גם היום?" לא האמנו שיבוא, בגלל השעה המוקדמת.

והנה נשאנו את עינינו, והרב עומד מולנו! פניו היו רציניות, אך בעיניו בערה אש. הוא עבר בינינו, וחילק ציצית לכל ילד, ולאילו שהגיעו למצוות - העניק גם זוג תפילין. ואז הוא נעמד בצד והחל לצעוק: "ילדים, ילדי ישראל, אתם יהודים! דעו וזכרו כי אתם בנים של אברהם, יצחק ויעקב!" הוא פרץ בבכי... "אל תשכחו שאתם יהודים! אל תשכחו! זכרו את דניאל, חנניה, מישאל, עזריה, רבי עקיבא ויוסף. אמרו יחד עמי, ילדים יקרים - 'שמע ישראל!' וכולנו צעקנו יחד 'שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד!" הרב המשיך: "ילדים, אתם עוזבים היום ויוצאים למסע קשה. 'ומצאוך צרות רבות ורעות...' הרבה צרות ויסורים מחכים לכם..." קולו נשנק... "אך ה' יהיה עימכם, אם לא תשכחו אותו. ה' אלוקי אברהם, יצחק ויעקב". אז אסף אותנו אליו, ובירך אותנו בברכת כהנים. קרני השמש הראשונות החלו להפציע. החצוצרות הריעו שוב. יצאנו לדרך, חולפים על פני רבנו. לכל אחד מאיתנו איחל הוא "לך לשלום והיה בריא".

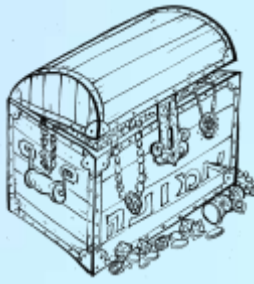
אל מול עיני, המשכתי כל העת לראות אותו ובהירות עומד ולוחש לי את המילים מברכת כהנים: "יברכך ה' וישמרך"... (עפ"י ספר "להשאר יהודי" מהגה"צ רבי יצחק זילבר זצ"ל, שהיה מצאצאי הרב נפתלי הנ"ל, מתוך "דער אידישעט שטראל" גליון מס' 1127, תשנ"ה).

הסיפור המפעים הזה, ללמדנו בא. שהרי עם כל תוקף נסיונות צעירי דורנו, עדיין מצבם נח יותר מאשר ילד שנלקח לצבא הרוסי לעשרים וחמש שנים, ואם שם הצליח הרב במפגש כה מוגבל להעניק להם כלי השרדות לזמן כה ארוך, על אחת כמה שאנו במגענו עם התלמידים מסוגלים וצריכים להעניק להם כלים להתמודדות עם נסיונות החיים.

לתגובות, ולהצטרפות לרשימת התפוצה של הגר"י פליסקין, ניתן לפנות לכתובת ymp803@gmail.com

מרגליות שאול

חידושים ומכתבים מגדולי הדור | מתוך כתבי הגה"צ רבי שאול חיים דב מרגליות, ב"ר ישראל שלמה פייבל זצ"ל
הדברים לעילוי נשמתו, ולעילוי נשמת הגאון רבי אברהם ב"ר מרדכי ברנט זצ"ל

פרשת בהעלותך

בפרק י"ב פסוק ה' כתוב לאחר שמרים דברה על אחיה משה רבינו, ויצאו שניהם. ופירש"י מפני מה משכן והפרידן ממשה לפי שאומרים מקצת שבחו של אדם לפניו וכולו שלא בפניו.

בספר משמרת אריאל עה"ת מקשה דהנה נאמרו ב' טעמים מ"ט אין אומרים כל שבחו של אדם בפניו דברש"י עירובין דף ח"י עמוד ב' פירש לפי שמחזי כמחניף, ובנצ"ב על הספרי פסיקתא מ"ד פירש דחיישינן שמא תזוח דעתו עליו, וב' טעמים הללו לא שייכי כאן, טעמו של רש"י לפי שכאן השכינה מספרת ולא שייך לומר כמחניף ח"ו, וטעמו של הנצ"ב לפי שמשה רבינו היה עניו מכל אדם ונשאר בצ"ע.

ושאלתי זאת להגר"ש פישר (שליט"א) [זצ"ל] ואמר לי בזה דהנה מצינו הרבה בחז"ל שאמרו למדה תורה, שאף שאין זה שייך אצל השכינה אמר כן ללמד שכן ינהגו. ודוגמא לכך מש"כ בפרשת וירא פרק י"ח פסוק כ"א ארדה נא ופירש"י לימד לדיינים שלא יפסקו דיני נפשות אלא בראיה, שהרי אין דבר זה שייך אצל הקב"ה שהכל ברור אצלו, וה"נ בנידו"ד דאמירת שבחו של אדם אף שאין זה שייך אצל ד' מ"מ ללמד לבני אדם ששייך טעמים הנ"ל אמר כן.

בפרשת השבוע מוזכר פרשת פסח שני ובו כתוב "על מצות ומרורים יאכלוהו".

וראיתי לדון אם יש למצה טעם של חמץ כגון שבישל עמה חמץ אי הוה פסולה למצת פסח שני שהרי מותר לאכול חמץ בפסח שני. ונראה לדייק שזה פסול, וראיה מהמרדכי בפסחים דף מ' ע"א שמביא בלחמי תודה שהוי בו חמץ ומצה ואכלום ביחד שאם לא נגע החמץ במצה בשעת אפייתו מותר שמה שנאפה בתנור אחד הוי ריחא ולא מילתא הוי, משמע דאם נגעו שזה מקבל טעם, אסור. ולפ"ז יש לומר דה"ה בפסח שני שפסול.

בהפטרה קוראים בנביא זכריה שבו כתוב "ויאמר אלי מה אתה רואה ואמור ראיתי והנה מנורת זהב כולה וגולה על ראשה וגו' ושנים זיתים עליה וגו' ויען ואומר אל המלאך וגו' מה אלה אדוני ויען המלאך

הדובר בי ויאמר אלי הלא ידעת מה המה אלה ואומר לא אדני ויען ויאמר אלי זה דבר ה' אל זרובבל לאמר לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי וגו'".

א"ל הגר"ז גולדברג (שליט"א) [זצ"ל] דבספר אישים ושיטות מביא מהגר"ח שהק' דצ"ב הוויכוח שהמלאך אומר לו שהוא יודע והוא אומר שאינו יודע. עוד צ"ב מה שענה לו לא בחיל ולא בכח וכו'. וביאר הגר"ח דשני זיתים שראה היינו השמן המשחה שמשחו את כה"ג והמלאך מיהו לא ידע למה הראו לו זאת עכשיו בבית שני דלא היה בו שמן המשחה ואם כן זה נוגע רק לזמן בית השלישי. ועל זה ענה לו, דהנה ברמב"ם פרק ו' מהלכות בית הבחירה כותב דבית ראשון לאחר החורבן בטלה קדושתו משא"כ בית שני, ופירש החילוק דבית ראשון היה ע"י כיבוש וכשבטל הכיבוש בטל הקדושה, משא"כ בית שני היה בחזקה וא"כ נמצא שבית שלישי הוי המשך לבית שני שקדושתו לא בטלה וא"כ שייך שיהא מכוחו שמן המשחה. וזה מה שענה לו "לא בכח ולא בחיל כי אם ברוחי"

דבר חיזוק

בסוף הפרשה מוזכר העונש שקבלה מרים על שדברה באחיה מרע"ה וכתוב שם שהעם לא נסע עד האסף מרים וזה היה להראות כבוד למרים על מה שהיא המתינה ליד היאור כאשר משה רבינו היה מוטל אז בתוך התיבה.

ולכאורה הדבר תמוה שבעת כזו שהיא מקבלת עונשה אז בדיוק הראה לה הקב"ה הכבוד, וכי אם לא חטאה לא היה חולק לה כבוד שרוצה לחלוק לה. וכתב הגרמ"פ זצ"ל בדרש משה שכוונת התורה להראות שכל כך היא חביבה לפני הקב"ה שגם בעת חטאה הוא אוהבה ביותר מצד מעשיה הטובים ואף אז רוצה לכבדה וליתן לה שכר.

פרשת שלח

הנה בסוף הפרשה מוזכר פרשת ציצית. ונראה להביא כמה הערות במצוה חשובה זו.

א] תוס' במסכת נדה דף ס"א עמוד ב' כתבו שמי שלובש בגד ואינו נהנה בלבישתו אינו חייב בציצית ולכן מוכרי כסות פטורים מציצית. וראיתי להעיר שלפ"ז אנו שאיננו נהנים מעצם לבישת הארבע כנפות אלא עושים כן רק בשביל המצוה אם כן אין כאן לבישת הנאה ומדוע חייבים אנו בבגד זו בציצית. ולכאור' יש לחלק דבבגד דידן אף שאין לנו הנאה מעצם הלבשה סוף סוף יש לנו בזה הנאת המצוה של ציצית משא"כ בהא דמוכרי כסות שאינו נהנה כלל מלבישת הבגד וגם אין להם כוונת קיום מצוה וע"כ כתבו התוס' דפטורים מציצית.

ב] בביאור הלכה כתב שמי שגזל ציצית ותלאו בבגדו ואחר כך החזיר לנגזל את דמי החוטים יש בזה משום תעשה ולא מן העשוי. וצריך עיון דהנה מבואר בפרק לולב הגזול גזל קורה וסייך בה תיקנו תקנת מריש שאין הנגזל יכול לתבוע אלא את דמיו, ואם נימא שיש בגזל פסול תעשה ולא מן העשוי בלא"ה יצטרך לפרק הסוכה, וא"כ מ"ש סוכה מציצית. וי"ל שסוכה שהניח בו קורה גזולה אה"נ שלמי שגנב יש פסול אבל להנגזל עצמו הוה שפיר סוכה כשרה שהרי אין דין של לכם בסוכה והרי זה חשיב שהעשיה הוה בכשרות, משא"כ בציצית גם לנגזל אין קיום מצוה בבגד זו שאף אם ילבשו לא יהא אלא טלית שאולה שפטורה הציצית ולכן אף העשיה חשיב כנעשה בפסול. [ויל"ד בזה]

ג] בחלקת יואב ועוד אחרונים הקשו על הא דס"ל לת"ק במנחות דף מ"ג עמוד א' הכל חייבים בציצית כוהנים ליום וישראלים גרים נשים ועבדים, דאיך שייך לחייב עבד ואשה בציצית, הרי כסותך אמר רחמנא, וקי"ל בקידושין דף כ"ג עמוד ב' דאין קנין לעבד בלא רבו ומה שקנה עבד קנה רבו, וכן מה שקנתה אשה קנתה בעלה א"כ לא מיקרי כסותך, ומדוע ס"ל לת"ק שעבדים ונשים חייבים בציצית. ונראה לומר דבחז"א אבן העזר סימן ע"ג סק"ב מחדש דכסף שקיבל העבד בתמורה למה שנמכר לעבד לא אמרינן בי' מה שקנה עבד קנה רבו, ולפ"ז א"ש דיש לומר דאיירי בבגד שנקנית ממעות אלו.

דבר חיזוק

רש"י עה"פ פתיל תכלת, מביא מחז"ל דתכלת דומה לים וים לרקיע ורקיע לכסא הכבוד. ולכאור' תמוה דאם הקב"ה בחר בתכלת מטעם הנ"ל מדוע איפה לא בחר מלכתחילה בצבע הדומה לכסא הכבוד. ומביא בטללי אורות מהגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל דבא ללמדנו כדי לעלות מעלה מעלה יש ללכת מדרגה למדרגה עד שמגיעים לכסא הכבוד. א"א להגיע בבית אחת ללא עמל ויגע, להשגות נעלות ברוחניות. רק מה שרוכש האדם בעמל רב ובעבודה מייגעת, הופך להיות חלק ממנו דבק בו לעולם.

ביאורי תפילה

כוונות על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב' הרה"ג רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א

ברכת המזון [המשך]

ועל חיים

חיים הנצחיים שזוכים לה על ידי התורה.

חן וחסד שחננתנו

חן הוא נתינה בעין יפה על פי הפסוק ביציאת מצרים וה' נתן את חן העם בעיני מצרים [שמות י"ב לו'] פרש"י אף מה שלא שאלו מהם היו נותנים אתה אומר אחד קח שניים וכו'. כך הקב"ה גומל עימנו חסדים אף מה שלא חשבנו עליו ולא בקשנו.

חסד הוא לאלה שצריכים חסד מיוחד כדי לקבל כי אינם זכאים מצד מעשיהם. על פי הפסוק במגילת אסתר [י"ב ט' יז'] ותיטב הנערה בעיניו ותשא חסד לפניו וכן ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות. ופירש המגילת סתרים למהר"י מליסא כי אסתר נלקחה באונס לבית המלכות ונתחייבה מיתה על שלא באה מרצונה והיתה צריכה חסד גדול שלא יהרגה. כך אנו מודים לקב"ה שגומל לחייבים טובות

ועל אכילת מזון שאתה זן ומפרנס אותנו

אחר ההודאה על החיים הנצחיים שזיכנו בכניסתנו לארץ מזכיר את הפרנסה

הגשמית שעל ידה זוכים לחיי הנצח. והקדים ברכת הארץ לברכת המזון ללמד ולהזכיר מה התכלית ומה האמצעי התכלית חיי הנצח והאמצעי המזון הגשמי.

זן היא האכילה עצמה ושאר צרכים ומפרנס הם הכלים להגיע אל האכילה והצרכים על פי גמרא במסכת יומא דף לט' אמר רב זוטרא בר טוביה למה נקרא שמו [של בית המקדש] יער דכתיב בית יער הלבנון [מלכים א' י'] לומר לך מה יער מלבלב אף בית המקדש מלבלב. דאמר ר' הושעיא בשעה שבנה

שלמה את בית המקדש נטע בו כל מיני מגדים של זהב והיו מוציאים פירות בזמניהן וכו' ומהם היתה פרנסה לכהונה ועתיד הקב"ה להחזירה וכו' ואומר המהרש"א שהיו אלו פירות מזהב ממש ומאותן פירות של זהב היתה פרנסת הכהנים לכל צרכיהם ע"כ. כלומר פרנסה לכל צרכיהם שהם לא לאכילה כשלעצמם אלא הכלי להשיג שאר צרכים נמצא לשון פרנסה היא כלל הצרכים.

תמיד, בכל יום ובכל עת ובכל שעה

אילו היה זן אותנו פעם ביום דיינו כי היינו יכולים להתקיים כך ולקיים המצוות על אחת כמה וכמה שיש לנו להודות אילו היה נותן לנו רק בכל עת היינו מעת לעת כל מחצית היממה וכל שכן כאשר נותן לנו בכל שעה ושעה.

ועל הפל' ה' אלקינו אנחנו מודים לך

על החרות על התורה על המצוות ועל המזון הפרנסה אנחנו מודים היינו יודעים ומסכימים [מלשון מודה על האמת] שאתה הוא שנתת לנו את כל הטובות האלה. ומודים שאכן הם טובות ולא כופרים בטובת הארץ כמרגלים ולא כופרים בטובת המצוות כמו בני"י במדבר שאמרו זכרנו את הדגה שאכלנו במצרים ופרש"י חנם מן המצוות. ולא כופרים בטובת התורה כמו שכפרו בני ישמעאל ובני עשו כמו שנאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו ופרש"י שהציע את התורה לישמעאל ועשו ואחרי ששאלו מה כתוב בה לא קיבלו אותה. ולא כופרים בטובת המזון כמו שכפרו אוכלי המן שטפלו עליו ואמרו כי אל המן עינינו ופרש"י שאמרו שסופו שיתפח במעיהם ועוד משמע

שהתלוננו על טעמו הטפל כי התורה אומרת ולקטו העם וטחנו ופרש"י שהיה נהפך לכל טעם שרצו ולא היו צריכם לטרוח באפייתו ובבישולו.

ומברכים אותך

אומרים שאתה הוא מקור כל הברכה הזו ועוד מבקשים שתהיה ברוך היינו תגדל ברכתך עוד.

יתברך שמוך בפני כל חי

אנו מוסיפים ברכה מיוחדת שכל יצורי עולם יכירו וידעו שאתה הוא הזן ומפרנס אותם ויברכו אותך על המזון.

תמיד לעולם ועד

הברכה היא על העולם הזה ועל העולם הבא כי הברכה על המזון היא גם ברכה על חלקינו בעולם הבא שגם הוא בזכות המזון. ונברך אותך בזמן היותנו בעולם הזה וגם בעתיד בעולם הבא.

כפתוב ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך

פסוק בדברים [פרק ח' י'] המחייב את ישראל לברך לאחר המזון. ובעיקר הדין חיוב הברכה הוא על אכילה המשביעה כמו שכתוב "ושבעת". וישראל החמירו על עצמם לברך על כזית אפילו שאין בו כדי שביעה. וצ"ב לכאורה יש לערער על טעם החמרה זו כי אולי כוונת התורה להודות דווקא כאשר

שבע שאז ההודאה מושלמת אבל בכזית שאינו שבע אולי לא יגיע להודות בלב שלם והתורה לא רצתה בזה. וי"ל על פי הגמ' בברכות [כ"ג:] האומרת אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבונו של עולם כתוב בתורתך אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב ישא ה' פניו אליך. ואמר להם וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם

בתורה ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוך והם מדקדקים על עצמם עד כזית וכביצה ע"כ. וצ"ב דאם הכוונה כפשטות הדברים שבגלל שישראל קיימו מצוה אחת בהידור מעבר למה שנצטוו זו הסיבה ש"ישא" להם פנים על כל מצוות התורה זו ותרנות גדולה וכבר אמרו בגמ' כל האומר הקב"ה ותרן יותרו מעיו. ונראה לחדש על פי ומכח השאלה ששאלנו מדוע דיקדקו ישראל להודות על כזית הרי הודאה היא בלב ויתכן שהתורה הקפידה על הודאה מושלמת שאדם מודה רק כאשר שבע. אלא י"ל על פי מה שנתחדש בברכת כהנים על המילים "ישא ה' פניו אליך" שישראל החמירו על עצמם לברך על כזית מכח דרגה רוחנית שהגיעו אליה והיא שממעטים עצמם כמו אברהם שאמר ואנוכי עפר ואפר, וכמו משה ואהרן שאמרו ונחנו מה שעל דרגה זו אומר ה' בפרשת ואתחנן כי אתם המעט מכל העמים שאתם ממעטין עצמכם ולכן חשקתי בכם. ובדרגה זו של אנוכי עפר ואפר ושל "ונחנו מה" גם קבלת דבר קטן ככזית מביא את האדם למצב של הודאה כמו אדם רגיל במצב של שביעה שעליו ציוותה התורה ואכלת ושבעת וברכת.

על הארץ הטובה אשר נתן לך

התורה כותבת הודאה על הארץ ואינה מזכירה בפירוש גם ברכה על המזון ללמדנו שכמו שברכת הארץ היא ברכה על המזון כי הארץ מוציאה את המזון כך הברכה על המזון צריכה להיות ברכה על תוצאה של המזון והם חיי הנצח.

ברוך אתה ה' על הארץ ועל המזון

ברכת הארץ והמזון היא מכח מציאותך ותתברך עוד שתגדל ברכה זו.

מחודדים בפוך

חידונים על פרשיות השבוע והמועדים הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א

וכן מהרה"ג רבי ישעיהו גלינסקי שליט"א, לעילוי נשמת מרת זיוה בת רבי אליעזר הכהן ע"ה

הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א

חידון לפי סדר א-ב לפרשת בהעלותך

- א. הנביאים שנשארו במחנה (י"א כ"ו).
- ב. מראה המן כמותו (י"א ז).
- ג. נשיא שבט מנשה (י' כ"ג).
- ד. מהדברים שנזכרו במצרים (י"א ה).
- ה. האנשים מעוררי התאוה (י"א ד).
- ו. הפרשה שאיננה במקומה (י' ל"ה).
- ז. המן כצורתו (י"א ז).
- ח. מאיזה גיל יבוא הלוי לצבא צבא (ח' כד).
- ט. בסיס המן (י"א ט).
- י. בסיס המנורה (ח' ד).
- כ. העונש לנמנע מקרבן פסח (ט' י"ג).
- ל. העם עשה בהסגר מרים (י"ב ט"ו).
- מ. קרבן, עשוי מסלת (ח, ח).
- נ. הסימניות בפרשה (י' ל"ה- ל"ו).
- ס. המנחה שהובאה עם פר הלויים (ח' ח).
- ע. כמות מינימלית לאיסוף השלו (י"א ל"ב).
- פ. הדבר המייחד את נבואת משה (י"ב ח).
- צ. הנצרך לשחיטה (י"א כ"ב).
- ק. נושאי המשכן (י' כ"א).
- ר. המחנה, שבראשו היה אליצור בן שדיאור (י' ח).
- ש. מהדברים שהתגעגעו מחמתם למצרים (י"א ה).
- ת. מהדברים שעשו ללויים (ח' י"א).

לפרשת שלח

- א. כינוי למרגלים (י"ג ג).
- ב. פלטי היה שליח של שבט (י"ג ט).
- ג. מרגל שבט מנשה (י"ג י"א).
- ד. שם- רע (יד, לו).
- ה. שמו הראשון של שליח שבט אפרים (י"ג ח).
- ו. פסוק הנאמר אחרי "כל נדרי" (טו, כו).
- ז. אביו של נשיא שבט ראובן (יג, ד).
- ח. ממתנות הכהונה (טו כ).
- ט. אותם יביא ד' לארץ. (יד לא).
- י. היחס בין העבירה לעונש (יד לד).
- כ. על זה שמים ציצית (טו, לח).
- ל. כיצד כינו את עם הארץ? (יד ט).
- מ. משם התחילו לתור את הארץ (יג כא).
- נ. כינוי לבני ענק (יג לג).
- ס. שליח שבט אשר (יג, יג).
- ע. חטאת של ע"ז (טו כז).
- פ. כינוי למתים (יד לב).
- צ. כינוי למגינם (יד ט).
- ק. כינוי למדבר פארן (יג כו).
- ר. סקילה (טו, לה).
- ש. ההפך מרזה (יג, כ).
- ת. מהענקים (יג כב).

הרה"ג רבי ישעיהו גלינסקי שליט"א

חידות לפרשת שלח

1. שני פסוקים מפרשתנו הנאמרים בתפילת כל נדרי. [יד-יט, כ]

2. מי אמר למי "החייטני בדבריך" ואינו אדם? [יד, כא; ברכות לב].
3. כינוי לעשרה מישראל. [יד, כז; סנהדרין עד:].
4. על מי לא היתה גזירת המרגלים? [יד, כט; ב"ב קכא:].
5. על מה נחתם גזר דינם של אבותינו במדבר? [יד, כב; ערכין טו].
6. בתוך שמות שתי פרשיות בתורה ישנם את שם הפרשה. רמז: אחד משניהם פותח פסוק מפרשתנו. [יג, ג; יג, ז].
7. שני פסוקים רצופים שבהם מילה הנקראת בשווה משני צדדיה. [יד-כט, ל; יג-ב, ג].
8. בשני פסוקים רצופים שם אדם כשם בעלי חיים שלי. [יג-יא, יב].
9. שמות שתי פרשיות ונביא מנביאים ראשונים ונביא מתרי עשר, הכל באותו פסוק. [יג, טז; מגילה יד. רש"י ד"ה נבואה].
10. הייתי בסוף אחת האמהות ונהייתי בראש אחד ממוסרי התורה, אחרי שדיברתי אל ה'. [יג, טז; בראשית יז, טו; ירושלמי סנהדרין ב, ו].
11. בפרשה ניתן לי שם חדש שכבר נקראתי בו בבשלת, ובשמי הישן עדיין אני נקרא בהאזינו. [יג, טז; שמות יז, ט; דברים לב, מד ועיין יש"ש גיטין פ"ד].
12. מהיכן בפרשתנו למדנו חשיבותו של בר בי רב דחד יומא? [יד, לד; חגיגה ה:].
13. איזה דבר עושים כל שנה בגלל בכייה שעשו כמו שאכלו את הדגים במצרים? [יד, א; יא, ה; תענית כט].
14. "ואת הארץ מה היא" מי אמר למי לא בפרשתנו "מה היא"? [בראשית כג, טו].
15. מה הקשר בין מצוות תכלת למכת בכורות? [טו, מא רש"י ד"ה אני וד"ה פתיל].
16. היכן ברש"י גימטריא? [טו, לט].
17. שלושה משבעת המינים בפסוק אחד. [יג, כג].
18. ארבעה משבעת המשקים בפרשה, שניים מהם בפסוק אחד. [יד, ח; טו-ד, ה].
19. מי הואשמו בכך שהם מרגלים? [בראשית מב, ט].
20. מה המשותף בין משה, יהושע, דוד, אבשלום? [יהושע ב, א; שמואל א כו, ד; שמואל ב טו, י].
21. מי כונה בשם מסכת בסדר קדשים?
22. רמז: באותו פסוק דומם שאוכל. [יג, לב].
23. מי השניים שנפלו מהשמים ומה המשותף ביניהם לברכת ברוך שאמר? [יג, לג רש"י; שו"ע או"ח סי' נ"א ס"א במשנ"ב ס"ק א].
24. מה היו צריכים המרגלים לקחת ממרים? [יג, ב רש"י].
25. השישי משישה שחיובם תמיד בפרשה. [טו, לט; ביאור הלכה או"ח סי' א' ס"א].
26. מה משותף בין אתרוג לציצית? [סוכה ט].

27. איזה דבר הנאמר על המקיים מצוות ציצית, הכנסת אורחים גדולה מזה? [ירושלמי ברכות א, ב; בבלי מנחות מג; שבת קכז].
28. מה אסור למכור או להפקיד אצל גוי? [שו"ע או"ח כב].
29. איזה סגולה יש בציצית שהעושה אותה מציל ממה שגורם מלח סדומית? [שו"ע או"ח סי' כ"ד סעיף ד משנ"ב ס"ק ז; עירובין יז:].
30. לא וכן בפסוק אחד. [יד, כח].
31. פעמיים בפרשה צמד מילים כפול ורצוף. [יג, ב; יד, לד].
32. שני אנשים מהפרשה שקיבלו 12 חלקים בארץ ישראל. [יד, לח; ב"ב קיח:].
33. ספרה ואינה ספרה. [יג, כח].
34. מה המשותף בין יהושע לאות ו' של המילה שלום, שבפרשת פנחס. [יג, ל; סוטה לה. רש"י ד"ה דחזייה; כה, יב בעל הטורים; קידושין סו:].
35. היכי תמצא מקריב עולה ואינו מביא נסכים? [זבחים מה; מנחות עג:].
36. היכן מזכיר רש"י לשון עברית?
37. רמז: ברש"י זה מופיע ארבע מילים רצופות המתחילות באות כ'. [טו, טו].
38. היכי תמצא פטורה ממעשר וחייבת בחלה? [ירושלמי חלה א, ג].
39. היכי תמצא מביא עולה וחטאת והעולה קודמת לחטאת?
40. רמז: מילה שחסר בה אות א'. [טו, כד רש"י].
41. בבשלת בני ישראל כך יוצאים, ובפרשתנו העושה כך הוא בכרת ומנשה נהג כך כשדרש באגדות של דופי. [טו, ל; שמות יד, ח; סנהדרין צט:].
42. איזה מצווה מקיימים בבעל חיים המצוי בים המלח? [חינוך מצוה שפ"ו ד"ה וצבע].
43. היכן בפרשתנו רמז לשנת חורבן הבית? [יג, ב בעל הטורים].
44. שש מתוך י"ב המרגלים ששם אביהם נגמר באותה אות.
45. היכן שם אדם שמתחיל באות ו'? [יג, יד].
46. איזה פסולת טובה פי שבע ממקום מושב המלכים? [יג, יז רש"י ושפת"ח הקצר יג, כב רש"י].
47. בשני מקומות בפרשה נאמרו דברים שנתכוונו אל איוב. [יג, כ רש"י; ב"ב טו; יד, ט רש"י].
48. מי הלך להתפלל על קברי צדיקים ועי"ז קיבל מקום זה? [יג, כב רש"י].
49. אלו מידות מ"ג מידות המופיעות בפרשת כי תשא אינן מופיעות בפרשה? [יד, יח; שמות לד-ו, ז ועיין אור החיים].
50. היכן אות י' גדולה מרמזת על עשרה נסיונות? [יד, יז בעל הטורים].
51. שם מקום בן שתי אותיות. [יג, כא].

דיבורים טובים

הלכות לשון הרע ורכילות לילדים, נערך עם איורי הרב יונתן גרשטין שליט"א
המדור נועד לעורר את לב המעיינים, לענין הלכה למעשה יש לשאול מורה הוראה מוסמך

ו. 'מרגליות שאול' - חידושים והתכתבויות מגדולי הדור, מכתבי הגאון הצדיק שאול מרגליות זצ"ל. באדיבות בני משפחתו שיבדלחט"א, והרה"ג רבי מרדכי שמחה ברנט שליט"א.
 ז. 'מתיקות השבת' - דרשות, פנינים, משלים וסיפורים, בענייני שבת, מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'זמתוק האור', מאוצרו הגדול של הרה"ג רבי שלמה לוינסקי שליט"א.
 ח. 'שתולים בבית ה' - ענייני חינוך, מהרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א.
 ט. 'ביאורי תפילה' - כוונות ופירושים על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב', מאת הרה"ג רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א.

מדורי הפרשה:

י. 'אוצרותיהם אמלא' - פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא', מדרשותיו של מגיד המישרים הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א.
 יא. 'פניני פרשת השבוע' - פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'פניני פרשת השבוע', מאת מגיד השיעור הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א.
 יב. 'עשרה מי יודע' - קושיה בעניני הפרשה עם עשרה תירוצים, מתוך 'קונטרס התשובות' בקובץ 'עיון הפרשה' [וכל הזכויות שמורות להם], בעריכת יהושע לינטופ. ועוד שותפים על הפרשה מהרבנים הגאונים: רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א, ורבי שלום חזקיה שליט"א.
 יג. 'ווארטים וסיפורים' - לשולחן השבת והחג, מהרבנים הגאונים: רבי שלמה קולדצקי שליט"א, רבי ברוך רובין שליט"א, רבי חיים איזנבאך שליט"א.
 יד. 'מחודדים בפניך' - חידות לפרשת השבוע, מהרבנים הגאונים: רבי ישעיהו גלינסקי שליט"א, ורבי מנחם אלינגר שליט"א.
 טו. 'סיפור ושאלה בצידו' - לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י, מתוך העלון 'האיחוד בחידוד'. פתרון החידה מובא בגליון הבא.
 טז. 'דיבורים טובים' - הלכות לשון הרע ורכילות, בעריכת ד. ל. ע"פ איורי הרב יונתן גרשטין שליט"א.
 הקובץ כולו מעוטרי באיורי המאייר התורני הנודע הרב יונתן גרשטין שליט"א, תשואות חן לו.

© כל הזכויות שמורות לעורך, ולשאר המחברים לפי הענין. אסור להעתיק חלקים מקובץ זה ללא רשות מפורשת בכתב [ניתן להעתיק הקובץ בשלימותו].

הקובץ לעילוי נשמת

מרן רבינו אהרן יהודה ליב שטינמן ב"ר נח צבי זצ"ל □ מרן רבינו שמריהו יוסף חיים ב"ר יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל □ מרן רבינו ירחמיאל גרשון אדלשטיין ב"ר צבי יהודה זצ"ל □ מו"ר הגאון רבי ברוך ויסבקר ב"ר משה זצ"ל □ מו"ר הגאון רבי אברהם סטפנסקי ב"ר מיכאל זצ"ל □ הרה"ג ר' שאול חיים דב מרגליות ב"ר ישראל שלמה פיבל זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' דב יצחק הכהן לינטופ ב"ר שמואל פרץ זצ"ל □ סבתי מרת יוכבד ע"ה ב"ר אריה זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' אהרן דוד הכהן מלאכי ב"ר חיים יצחק זצ"ל □ סבתי מרת רבקה ע"ה ב"ר אברהם יששכר זצ"ל □ בניהם הרה"ג יעקב ודב שלמה מלאכי זצ"ל □ סבתי מרת מרים ע"ה ב"ר משה זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' עמנואל פילץ ב"ר יצחק מרדכי זצ"ל □ סבתי מרת מלכה פילץ ע"ה ב"ר אברהם זצ"ל □ מרת אינא רבקה ולדנברג ע"ה ב"ר משה זצ"ל □ הרבנית רחל גנס ע"ה בת הר"ר יוסף זצ"ל □ הרה"ג ר' משה מונק ב"ר אליקים ישראל זצ"ל □ מרת אלישבע מונק ע"ה ב"ר נפתלי הלוי זצ"ל.

אודות הקובץ וזכויות יוצרים

קובץ זה יוצא לאור בס"ד מדי שבועיים, ומופץ בעיקר בדוא"ל, ובו ט"ז מדורים:

מדורים מגדולי ישראל, וענינים שונים:

א. 'אורות אילת השחר' - עובדות והנהגות ותשובות, ממרן ראש הישיבה הגאון רבי אהרן יהודה ליב שטינמן זצוק"ל, מסדרת הספרים 'כאיל תערוג'.
 ב. 'חיים של תורה' - שו"ת ממרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל. חלק ניכר מהדברים מתוך סדרת הספרים 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א. המדור באדיבות מכון גמ"א, גם אני אודך, בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א.
 ג. 'הדרכות וחזוקים' - ממרן ראש הישיבה הגאון רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצוק"ל, מסדרת הספרים 'דרכי החזוק'.
 ד. 'מתיקות התורה' - חידודי הלכה ועובדות הלכתיות, ממרן עמוד ההוראה רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, מסדרת הספרים 'חשוקי חמד'.
 ה. 'אוצר היסודות והחקירות' - חקירות ויסודות מרבתינו מעתיקי השמועה, מסודרים לפי סדר הא-ב. מתוך הספר 'דרישה וחקירה' בעריכת יהושע לינטופ.